

Een goed pedagogisch klimaat *ontwikkelt!*

Een onderzoek naar het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde



Anouk Berger
Joanne Westeneng





De Meerwaarde

Titel

Een goed pedagogisch klimaat ontwikkelt!

Datum

Juli, 2013

Versie

1.0 (Definitief)

Opleiding

Christelijke Hogeschool Ede
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening
Oude Kerkweg 100
6717 JS Ede
T: 0318 – 696 300
E: info@che.nl
W: www.che.nl

Studenten

Anouk Berger (090765)
Van Breugelplantsoen 9
3771 VM Barneveld
M: 06- 41 355 914
E: bergeranouk@gmail.com

Joanne Westeneng (090530)
Beetzlaan 34
3762 CE Soest
M: 06- 27 404 090
E: joanne.westeneng@solcon.nl

Begeleider De Meerwaarde

Albert Hendriks
Directeur Onderbouw en Praktijkonderwijs
Rietberglaan 6
3770 AE Barneveld
T: 0342 – 404 777
M: 06 – 22 701 680
E: a.hendriks@demeerwaarde.nl
W: www.demeerwaarde.nl



De Meerwaarde

Geloof in elk Talent!

Begeleiders Christelijke Hogeschool Ede

Eerste beoordelaar: Arend ten Brinke
Afstudeerbegeleider: Wilfred Vollbehrl
Wilfred Vollbehrl
Oude Kerkweg 100
6717 JS Ede
T: 0318 – 696 300
E: w.vollbehrl@che.nl





Samenvatting

Het onderzoek 'Een goed pedagogisch klimaat ontwikkelt' is gedaan in opdracht van de middelbare school De Meerwaarde in Barneveld. Sinds De Meerwaarde zich vestigde in een nieuw gebouw (2011-2012) is er veel aandacht besteed aan het pedagogisch klimaat, de veiligheid en orde. De directie was echter nog ontevreden over het resultaat hiervan. Ze vroegen zich af wat de school nodig heeft om het pedagogisch klimaat te verbeteren.

Het onderzoek is gedaan door middel van observaties, literatuurstudie en semigestructureerde interviews. Hiervoor zijn 4 deelvragen opgesteld met als uiteindelijke doel om de hoofdvraag: *'Hoe kan het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde verbeterd worden?'* te beantwoorden.

Vanuit de observaties kan gezegd worden dat de aula in de kleine pauze het drukst bezocht wordt in vergelijking met de grote pauze. In de grote pauze ontstaan er tien minuten voor het einde van de pauze situaties waar de surveillanten moeten ingrijpen. Tijdens deze pauze wordt er ook meer gebruik gemaakt van de kluisjes en de aanwezige automaten. In de literatuur wordt aangegeven wat er onder pedagogisch klimaat verstaan wordt, namelijk een veilige werksfeer voor docenten en leerlingen zodat ze kunnen werken, leren en ontwikkelen.

Daarnaast is de relatie tussen docenten en leerlingen en leerlingen onderling van belang om dit te optimaliseren. Net als de onderlinge omgangsnormen en het accepteren van elkaar.

De teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator (verder genoemd: docenten) geven aan dat de relatie tussen de leerlingen en docenten goed is. Ook wordt de thuisbasis als veilig ervaren en worden er vanuit de school dingen gedaan om de veiligheid te vergroten, hierbij kan gedacht worden aan een pestprotocol, glazen wanden en surveillanten. Verder wordt er waar nodig is extra begeleiding geboden zodat de leerling zich optimaal kan ontwikkelen. Als aandachtspunten wordt er aangegeven dat er meer aandacht besteed kan worden aan de relatie tussen leerlingen onderling, de drukte in de aula en de gangen en de gelijkheid in de regels en sancties. Als wens geven de docenten aan dat ze de aula graag ruimer zien. Ook rust op de gangen, meer werkplekken, het hoger afplakken van de instructielokalen, de mogelijkheid om zonneschermen en lichtknopjes weer handmatig in te stellen zouden ze graag als verbetering zien.

Naast de docenten geven de leerlingen aan dat zij zich gehoord voelen door de docenten en dat de relatie tussen hen en de docenten daardoor goed is. Wel is de relatie met medeleerlingen verschillend, zo heeft de een meer contact met andere leerlingen dan de ander. Ze missen in het contact met medeleerlingen wel het respect naar elkaar. Ze geven aan dat de thuisbasis schoon en netjes is. Hier tegen over staat dat de leerlingen aangeven dat de glazen wanden voor afleiding zorgen, de gangen, de aula en de trappenhuisen te druk zijn. Ook wordt het niet gewaardeerd als de aula gesloten is omdat ze dan ergens anders pauze moeten houden. Verder geven ze aan dat de regels en de sancties niet altijd duidelijk zijn en dat de eerste pauze te kort is als de aula gesloten is. Als wens geven ze aan dat ze graag een gangwacht, gelijke roosters, veranderingen van de aula, spiegels op de wc, overdekte binnentuin, meer muren en vrolijkheid op de gangen zouden willen hebben.

Vanuit het onderzoek kan er worden geconcludeerd dat er een paar punten verbeterd kunnen worden om het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde te verbeteren. Deze aanbevelingen zijn opgedeeld in twee delen, een psychologisch en een praktisch deel.

Zo wordt er in het psychologische deel aanbevolen dat het belangrijk is dat de surveillanten, teamleiders, docenten en onderwijsassistenten op één lijn moeten zitten wat betreft regels en sancties buiten de thuisbasis. Ook aan de regels van de 'Fraaie School' moet vastgehouden en consequent nageleefd worden. Daarnaast wordt er aangegeven dat het belangrijk is dat er ook aan de leerlingen vragen worden gesteld over knelpunten en dat ze mee kunnen praten en meebeslissen.

Het praktische deel geeft aanbevelingen over het punt dat de pauzeruimte groter moet worden en dat er genoeg zitplaatsen zijn. Daarnaast moet er één vast persoon komen voor de pauzeruimte en de kleine pauze moet met vijf minuten verlengd worden en de grote pauze vijf minuten korter. Ook wordt er aanbevolen om samen met de leerlingen oplossingen te zoeken rondom het afval. Om meer rust te krijgen en de doorstroom op de gangen te stimuleren zouden de kluisjes en kapstokken verplaatst moeten worden. Daarnaast moet er instructie gegeven worden naar welke kant de klapdeuren openen. Als laatste wordt aangegeven dat er voor meer werkplekken gezorgd moet worden en dat de glazen wanden hoger afgeplakt moeten worden.





Inhoudsopgave

TITELPAGINA	3
SAMENVATTING	5
INHOUDSOPGAVE	7
VOORWOORD	9
VERKLARENDE WOORDENLIJST	11
1. VERANTWOORDING ONDERZOEKSOPZET	13
1.1 AANLEIDING EN PROBLEEMBESCHRIJVING	14
1.2 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	14
1.3 VRAAGSTELLING	14
1.4 ONDERZOEKSMETHODEN/WERKWIJZEN	15
1.5 LEESWIJZER/OPBOUW VAN HET ONDERZOEKSVERSLAG	16
2. OBSERVATIES	17
2.1 FEITELIJKE GEGEVENS	18
2.2 ONZE OBSERVATIES	19
2.3 GESPREK LEERLINGEN	20
2.4 EINDCONCLUSIE	21
3. PEDAGOGISCH KLIMAAT, WAT IS HET EIGENLIJK?	23
3.1 PEDAGOGISCH KLIMAAT	24
3.2 VERDIEPING THEMA'S PEDAGOGISCH KLIMAAT	25
3.3 ONTWIKKELING JONGEREN	29
3.4 EINDCONCLUSIE	36
4. PEDAGOGISCH KLIMAAT OP DIT MOMENT	37
4.1 DIEPTE INTERVIEWS	38
4.2 EINDCONCLUSIE	46
5. WENSEN MET BETREKKING TOT HET PEDAGOGISCH KLIMAAT	49
5.1 WENSEN	50
5.2 EINDCONCLUSIE	50
6. BELEVING EN WENSEN VAN DE TWEEDE VERDIEPING DOOR DE LEERLINGEN	51
6.1 DIEPTE INTERVIEWS	52
6.2 WENSEN VAN LEERLINGEN	58
6.3 EINDCONCLUSIE	59
7. EINDCONCLUSIE, AANBEVELINGEN & DISCUSSIE	61
7.1 CONCLUSIES	62

7.2	ANTWOORD OP DE HOOFDVRAAG	63
7.3	AANBEVELINGEN	63
7.4	DISCUSSIE	65
8.	PRODUCTEVALUATIE	67
	BIBLIOGRAFIE	71
	BIJLAGEN	73
A.	OBSERVATIES	73
B.	TOPICLIJST DOCENTEN	74
C.	TOPICLIJST LEERLINGEN	76
D.	PUNTEN VAN DE MEERWAARDE	78
E.	PERSBERICHT	79



Voorwoord

Deze scriptie is een afsluiting van onze bacheloropleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Christelijke Hogeschool Ede. Tevens dient deze scriptie als leidraad voor de middelbare school De Meerwaarde te Barneveld. Dit is het eindresultaat van vier maanden intensief en diepgaand onderzoek. De start van het afstuderen verliep niet geheel vlekkeloos, we werden voor de keuze gesteld om door te gaan bij onze oude opdrachtgever of opzoek te gaan naar een nieuwe opdrachtgever en wij kozen voor dat laatste. Na deze keuze hebben wij er alles aan gedaan om zo snel mogelijk een nieuwe opdrachtgever te vinden. Daarbij hebben wij alle (sociale media) kanalen die we hadden gebruikt. We vonden in De Meerwaarde een nieuwe opdrachtgever en zijn hen daarvoor enorm dankbaar.

Voor deze opdracht zijn wij op zoek gegaan naar een antwoord op de volgende onderzoeksvraag: *Hoe kan het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde verbeterd worden?*

De titel van dit onderzoeksverslag is bewust gekozen. Uit de literatuurstudies kwam naar voren dat als er een goed pedagogisch klimaat op school heerst de leerling zich goed kan ontwikkelen. De titel is in de tegenwoordige tijd geformuleerd om het positief te beschrijven maar ook om te laten zien dat de ontwikkeling doorgaat.

Daarom is de titel van het onderzoeksverslag: Een goed pedagogisch klimaat ontwikkelt!

Voor deze scriptie zijn een aantal mensen heel belangrijk geweest:

Albert Hendriks, onze begeleider van De Meerwaarde. Hij heeft ons de mogelijkheid geboden om bij de Meerwaarde onze afstudeeropdracht te kunnen doen. Hij heeft ons geholpen als wij vast liepen of vragen hadden en gaf ons nieuwe inzichten, daarvoor zijn wij hem enorm dankbaar.

De teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten, de zorgcoördinator en de leerlingen. Zij hebben tijd en energie gestoken in het aangaan van interviews met ons. Zonder hen hadden wij dit project nooit kunnen realiseren. De uitkomsten van dit onderzoek zijn mede te danken aan jullie inzet!

Wilfred Vollbehr willen wij ook bedanken, voor de actieve en positieve begeleiding vanuit school. Mede door zijn steun kunnen wij de afstudeeropdracht tot een goed einde kunnen brengen. De bemoedigende woorden zijn voor ons erg prettig geweest.

Met deze scriptie sluiten wij een mooie studietijd af, waarin we veel geleerd hebben en veel kennis en ervaring toe konden voegen aan ons ontwikkelingproces en CV.

Anouk Berger en Joanne Westeneng

Barneveld, 1 juli 2013



Verklarende woordenlijst

- **Afwasteiltjes:** worden gebruikt als prullenbak in de aula, 2 per tafel.
- **Aula:** heeft een oppervlakte van 208 vierkante meter.
- **Begeleidingsuren:** houdt in dat ze zelf mogen kiezen op welke volgorde ze hun taken doen.
- **BHV:** Bedrijfshulpverlening.
- **Context:** zijn de contacten en relaties buiten de school om. Hierbij kan men denken aan ouders, familie en vrienden.
- **Docenten:** docenten, teamleiders, onderwijsassistenten en de zorgcoördinator.
- **EHBO:** Eerste Hulp Bij Ongelukken.
- **Gele kaart:** is een kaart die je mee krijgt als je eruit gestuurd wordt en dat de leerling op papier moet schrijven wat er gebeurd is. Ze mogen de les daarna niet meer in.
- **Groene aula:** is te vinden op de eerste verdieping. Hier is een kantine waar snacks te koop zijn.
- **Grote pauze:** deze heeft een lengte van 30 minuten.
- **Kleine pauze:** deze heeft een lengte van 20 minuten.
- **Maatwerkuren:** houdt in dat de docent gaat kijken waar de klas extra aandacht nodig heeft.
- **No-blame:** antipest methode.
- **Ouders:** Ouders/Verzorgers; degene die verantwoordelijk is/zijn voor de opvoeding van de leerlingen buiten school.
- **Pauzeruimte:** is de aula en het stukje gang bij CKV op dit moment, wellicht dat dit in de loop van het nieuwe schooljaar verandert.
- **SOM:** is de afkorting van Service Op Maat. Hierdoor kunnen ze de ontwikkelingen rondom de leerlingen op de voet volgen. Hierin staan onder andere de gegevens van leerlingen, cijfers, contact met ouders enzovoort. Een leerling volg systeem.
- **Surveillanten:** zijn onderwijsassistenten, docenten en teamleiders die een oogje in het zeil houden tijdens de pauzes en handelen wanneer dit nodig is.
- **Thuisbasis:** is het gebied met lokalen en het lesplein waar de leerlingen van een bepaalde leerweg les hebben.
- **ZAT:** ZorgAdviesTeam.



Hoofdstuk 1

Verantwoording onderzoeksopzet

1. Verantwoording onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk geven wij weer wat de aanleiding was om dit onderzoek te houden. Verder beschrijven wij de probleembeschrijving, de doelstelling, de onderzoeksvraag en de daarbij horende deelvragen. Ten slotte zullen wij de onderzoeksmethoden en de werkwijzen verantwoorden en afsluiten met de leeswijzer van het onderzoeksverslag.

1.1 Aanleiding en probleembeschrijving

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van De Meerwaarde. De Meerwaarde is een protestants-christelijke middelbare school die onderwijs aanbiedt voor leerlingen van Praktijkonderwijs (PrO) tot aan leerlingen met een Havo Citoscore. Deze wordt GTplus genoemd, dit staat voor Gemengd Theoretische leerweg, de plus geeft aan dat er naast de algemene vakken ook ruimte is om een beroepsgericht vak te volgen. De leerwegen zijn PrO, Basis-, Kaderberoepsgerichte leerweg, Gemengde en Theoretische leerweg en GTplus.

Sinds vorig schooljaar (2011-2012) is De Meerwaarde (fusieschool van Groen van Prinsterercollege en het Christiaan Huygenscollege) gestart in één schoolgebouw. Zij gingen hiermee van drie locaties naar één nieuwe locatie. Sinds de start in het nieuwe gebouw is er veel aandacht besteed aan het pedagogisch klimaat, de veiligheid en orde. De directie is echter nog ontevreden over het resultaat hiervan. Ze gaven aan dat er meer duidelijkheid nodig is hoe het pedagogisch klimaat verbeterd kan worden. De indeling van het gebouw is voor de leerlingen duidelijk, iedere leerweg heeft een eigen thuisbasis.

Een thuisbasis is het gedeelte waar elke leerweg zoveel mogelijk les heeft. Hier bevinden zich ook hun kluisjes en de trappenhuizen. Tevens zitten op deze thuisbasis ook de lerarenkamer en de teamleiders per leerweg. Dit om er een vertrouwde en herkenbare omgeving te creëren, waar de leerlingen zich op hun gemak voelen en daardoor een bepaald veiligheidsgevoel ontstaat. Waar ze echter tegenaan lopen is de onvoldoende afstemming rondom de regels en procedures waardoor het beheer van de school ingewikkeld is. Voorbeelden van onvoldoende afstemming rondom de regels en procedures zijn: onduidelijkheid over gebruik van de kantine, gebruik van de kluizen op de gangen en in de kantine, onvoldoende strenge aanpak en surveillance. De tweede verdieping is de thuisbasis voor de eerste en tweede klassen van de leerwegen: Basisberoepsgerichte leerweg, Kaderberoepsgerichte leerweg, Gemengde en Theoretische leerweg en de Gemengde Theoretische leerweg plus.

In gesprekken met leerlingen, docenten en teamleiders kwam naar voren dat de ruimtes buiten de lokalen en het plein (gangen, wc's, trappenhuizen en kantine) van de onderbouw, gevestigd op de tweede verdieping, onvoldoende veilig en ordelijk zijn. Dit uit zich in onverschilligheid, vernielzuchtigheid en ordeloosheid (Meerwaarde, 2012-2013). Deze situaties doen zich gedurende de hele dag voor, maar vooral tijdens de leswisselingen en pauzes. Het pedagogisch klimaat kan volgens de directeur van de onderbouw om deze redenen beter.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om De Meerwaarde meer zicht te laten krijgen op hoe het pedagogisch klimaat verbeterd kan worden voor de leerlingen en de docenten. De uitkomst zal worden beschreven in de vorm van aanbevelingen.

1.3 Vraagstelling

Onderzoeksvraag

'Hoe kan het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde verbeterd worden?'

Om antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zal er antwoord gegeven moeten worden op de volgende deelvragen:

1. Wat verstaat de literatuur onder pedagogisch klimaat?
2. Hoe is het pedagogisch klimaat op dit moment op de tweede verdieping van de Meerwaarde vanuit het oogpunt van de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator?

3. Wat zouden de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator willen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?
4. Hoe ervaren de leerlingen het pedagogisch klimaat en wat zijn hun wensen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?

1.4 Onderzoeksmethoden/werkwijzen

Wij hebben een kwalitatief survey-onderzoek gedaan. Zo hebben wij gebruik gemaakt van observaties en interviews om meningen, motieven en bepaald gedrag te achterhalen.

Aanvullend hebben we een literatuur- en documentenonderzoek gehouden om het begrip pedagogisch klimaat te kunnen beschrijven. In deze paragraaf willen wij deze onderzoeksmethoden verantwoorden.

Observaties

Tijdens het onderzoek zijn wij een observatie gestart om te kijken of de geschetste signalen vanuit de directie overeen zouden komen met de situatie op de tweede verdieping. De observaties hebben wij gedaan aan de hand van Baarda, Goede, & Teunissen (2009) hoofdstuk 9. Wij zijn gestart met een vrije observatie, mindere voorkennis van het onderzoek, hierbij hebben wij veldnotities gemaakt.

Na deze vrije observatie hebben wij geobserveerd met een observatielijst. We wisten wat we wilden observeren en hebben deze verwerkt in een lijst. Tijdens deze observatie waren wij in een open rol, dit houdt in dat de omgeving globaal weet waar het onderzoek over gaat en wij deel namen aan de situatie die er op dat moment was.

Literatuur- en documentenonderzoek

Door middel van een literatuurstudie kan deelvraag 1 beantwoord worden. Daarnaast is de literatuur een belangrijke bron geweest voor het schrijven van het onderzoeksverslag, hiervoor is het boek van Baarda, Goede, & Teunissen (2009) gebruikt. De andere literatuur is op verschillende manieren gezocht: via internet, via de plaatselijke bibliotheek en via de CHE bibliotheek. Bij de boeken hebben wij de richtlijn aangehouden om geen boeken te gebruiken ouder dan 10 jaar zijn.

De documenten voor het documentenonderzoek zijn verkregen via het internet. De internetbronnen zijn zorgvuldig geselecteerd op betrouwbaarheid, door na te kijken hoelang de website bestaat. Waren de documenten niet in .pdf beschikbaar dan hebben wij ze opgeslagen in een wordbestand. Deze bestanden hebben wij zo beschermd tegen verwijdering van de website.

Interviews

De interviews zijn op een semigestructureerde manier gehouden. Dit voor zowel de leerlingen als docenten¹. Hierdoor konden wij antwoord geven op deelvraag 2,3 en 4. De interviews hebben wij op deze manier gehouden omdat we zo op een open manier met hen in gesprek konden gaan maar wel een aantal aandachtspunten bij de hand hadden.

Interviews docenten

Wij hebben negen interviews afgenomen met drie teamleiders, drie onderwijsassistenten, twee docenten en een zorgcoördinator. Wat betreft de teamleiders en onderwijsassistenten hebben wij gekozen om van elke leerweg 1 teamleider en 1 onderwijsassistent te kiezen. Waar mogelijk hebben wij rekening gehouden met de twee leerjaren. Als aanvulling hebben wij voor twee docenten gekozen omdat deze op een andere manier contact hebben met de leerlingen.

De zorgcoördinator hebben wij geïnterviewd op aanraden van de opdrachtgever omdat zij veel zicht heeft op de psychologische ontwikkeling van de leerlingen.

Interviews leerlingen

Wij hebben gekozen voor zes interviews met elk twee leerlingen, zo hebben we per leerjaar en leerweg een koppel gesproken. Wij kozen voor koppels om zo een veilige situatie te creëren en op deze manier voldoende informatie

¹ Onder docenten wordt hier verstaan: docenten, teamleiders, onderwijsassistenten en de zorgcoördinator.

te verkrijgen. Tijdens de interviews hebben wij ervoor gekozen om aan te sluiten bij hun belevingswereld en niet te oordelen over hun acties om zo aan te geven dat we geen kant kozen.

1.5 Leeswijzer/opbouw van het onderzoeksverslag

Voor de leesbaarheid geven wij de opzet van dit verslag weer. In het hoofdstuk hierboven heeft u de aanleiding en probleemstelling kunnen lezen vanuit het oogpunt van de opdrachtgever. Het verdere verslag is opgedeeld in twee delen. Onderzoeksdeel en de conclusie, aanbevelingen en discussie.

Onderzoek

In het eerste deel van het rapport zullen de deelvragen centraal staan:

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de observaties die gehouden zijn op de tweede verdieping

Hoofdstuk 3 is een literatuuronderzoek naar de thema's: pedagogisch klimaat, contact maken, gedragsbeïnvloeding en motiveren.

Hoofdstuk 4 geeft weer hoe het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping is. Dit doen wij door middel van gesprekken met de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator.

Hoofdstuk 5 geeft weer wat de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator graag veranderd zouden willen zien.

In hoofdstuk 6 wordt er antwoord gegeven op de vraag hoe de leerlingen het pedagogisch klimaat ervaren.

Conclusie, aanbevelingen en discussie

In het tweede deel van ons rapport zullen wij een eindconclusie formuleren en naar aanleiding van de uitkomsten van de deelvragen aanbevelingen schrijven. Naast deze eindconclusie, de aanbevelingen en de discussie zullen wij hier het product- en procesverslag invoegen.

Hoofdstuk 2

Observaties



2. Observaties

Tijdens ons onderzoek werden er enkele signalen geschetst vanuit de directie, de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de leerlingen om te laten zien dat het pedagogisch klimaat volgens hen niet in orde is. De observaties zijn wij gestart om een duidelijk beeld te krijgen van de huidige situatie.

Dit hebben wij gedaan aan de hand van Baarda, Goede, & Teunissen (2009) hoofdstuk 9.

Tijdens de twee pauze momenten hebben wij in totaal acht keer geobserveerd. De kleine pauze duurt 20 minuten en de grote pauze 30 minuten. In dit hoofdstuk zullen wij in paragraaf 1 de feitelijke gegevens bespreken, in paragraaf 2 de punten die opvielen tijdens onze observaties, in paragraaf 3 trekken we hieruit een conclusie. In paragraaf 4 staan de gegevens van de gesprekken met de leerlingen tijdens de observatie.

2.1 Feitelijke gegevens

Alle feiten op een rij:

- Aantal leerlingen op de tweede verdieping: 830 leerlingen.
- Alleen Leerjaar 1 mag in de bovenste aula pauze houden dat zijn: 430 leerlingen.
- De aula is 208 vierkante meter.
- Er staan 55 bankjes, op elk bankje kunnen 3 leerlingen zitten [$55 \times 3 = 165$], in de aula staan ook nog 12 grijze stoelen [$165 + 12 = 177$]. Er is dus zitmogelijkheid voor 177 leerlingen.
- In de aula staan 108 kluisjes van GT leerlingen. In totaal zijn er 297 leerlingen bij GT.
- De aula is kleiner tijdens het grootste deel van de observatie in verband met een tentoonstelling. Dit komt geregeld voor.

Tijdens de observaties hebben wij geteld hoe vaak de automaten werden gebruikt. In gesprek met de directie en de teamleiders werd aangegeven dat dit de oorzaak is dat de leerlingen daardoor boven bleven. Tijdens onze observaties van de automaten hebben wij vastgesteld dat de frequentie 16,5 keer in de kleine pauze² en in de grote pauze³ 18,5 keer was. Hierin zien wij een kleine verhoging van het gebruik.

Sinds 23-04 zijn de automaten weggehaald op de bovenste verdieping en konden wij onze observaties hierdoor niet afmaken. Deze automaten zijn naar de ontvangstruimte op de begane grond verplaatst. De reden hiervan was om de drukte te verplaatsen naar beneden.

Ook het gebruik van de kluisjes die in de aula staan hebben wij geobserveerd. Deze kluisjes worden ook gebruikt om tegen aan te kunnen zitten in de pauzes omdat er niet genoeg zitplekken zijn. In de kleine pauze wordt er 15,6 keer gebruik gemaakt van de kluisjes.

De verschillen lopen uiteen van 11 tot 18 keer per pauze. In de grote pauze ligt deze frequentie veel hoger namelijk 29,2 keer. Hierbij ligt het gebruik tussen 17 tot 43 keer.

Het aantal leerlingen in de aula zijn ook geteld. Dit hebben wij gedaan door per tafel en groep te tellen. Tevens is er ook geteld bij het stukje gang van CKV, wat gebruikt mag worden tijdens de pauzes zodat er meer ruimte is. Het CKV gedeelte bevindt zich ook op de tweede verdieping direct naast de aula. Bij dit CKV gedeelte staan gemiddeld tijdens de kleine pauzes 17,6 leerlingen. Het minst aantal leerlingen bij CKV is 8 en de meeste leerlingen geteld bij CKV is 24. Tijdens de grote pauze ligt dit gemiddelde op 10,8 leerlingen. Hierbij ligt het leerlingen aantal minimaal op 0 en 17 leerlingen zijn er geteld op het hoogtepunt. In de aula zitten de meeste leerlingen tijdens de pauzes. In de kleine pauze is het gemiddelde 235,3 leerlingen, dit aantal ligt redelijk gelijk het hoogste leerlingen aantal ligt op 249 en het laagste is 222 leerlingen. In de grote pauze ligt dit gemiddelde lager namelijk 176,2 leerlingen. Hierbij lopen de verschillen wel uiteen van 141 leerlingen minimaal en 237 leerlingen maximaal geteld.

²Kleine pauze, deze heeft een lengte van 20 minuten.

³Grote pauze, deze heeft een lengte van 30 minuten.

2.1.1 Conclusie

Concluderend kan er vanuit de gedane observaties gezegd worden dat de geschetste situatie door de directie, de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de leerlingen niet overeenkomen. Zo werd er gezegd dat de leerlingen boven bleven voor het gebruik van de automaten. Uit de observaties blijkt dat de leerlingen de automaten in de kleine pauze, waar gemiddeld meer leerlingen verblijven, minder gebruiken. In de grote pauze is er wel een grotere loop te zien naar de automaten. Ook is er te zien dat er in de kleine pauze minder gebruik wordt gemaakt van de kluisjes dan in de grote pauze. Signalen over de hoeveelheid leerlingen kwamen wel overeen met de observaties, zo blijkt dat er te weinig ruimte is in de aula. De leerlingen in de kleine pauze hebben minder dan één vierkante meter om te pauzeren. In de grote pauze is de oppervlakte waarover de leerlingen kunnen beschikken iets meer dan één vierkante meter per persoon.

2.2 Onze observaties

Tijdens onze aanwezigheid vielen enkele dingen op in de aula. In dit gedeelte willen wij deze bevindingen puntsgewijs delen en er een kritische blik op werpen:

Te laat komen door surveillanten⁴

Tijdens onze observaties kwam het regelmatig voor dat de surveillanten later aanwezig waren dan de leerlingen, vaak zo'n 2-3 minuten. Een enkele keer gebeurde het dat de surveillanten zelfs 5-10 minuten te laat waren, terwijl de aula vol zat met pauzerende leerlingen.

Grote pauze, 10 minuten voor het einde van de pauze slaat de sfeer om

In de meeste gevallen merkten wij dat 10 minuten voor het einde van de grote pauze de sfeer omsloeg. Er werd meer gerend, getrokken en geduwd in de aula. Ook ontstonden in deze 10 minuten ruzies en onenigheden tussen de leerlingen.

Te weinig zitplaatsen

Het viel ons op dat er door leerlingen veel tegen kluisjes of muren gezeten wordt. Er bleek ook te weinig zitplaatsen voor het hoge aantal leerlingen in de aula te zijn. Wij merkten op dat er door een aantal leerlingen per persoon een bank geclaimd werd. Hierdoor kon niet iedereen zitten.

Geen duidelijkheid over regels

In alle observaties komt naar voren dat er geen duidelijke regels zijn rondom de pauze. Van de ene surveillant mag wel met banken geschoven worden en van de ander niet, hetzelfde geldt voor het zitten in de vensterbanken. Daarnaast zijn de sancties die eraan gesteld worden ook niet evenredig aan elkaar.

Prullenbakken

Er zijn geen echte prullenbakken aanwezig in de ruimte. Er worden afwasteiltjes⁵ gebruikt voor het afval. Het viel ons op dat de teiltjes snel vol zitten en jongeren hun afval bij de voeten leggen of op de grond gooien. Er staan 9 groepen met tafels in de aula, voor elke groep tafels zijn er 2 afwasteiltjes beschikbaar.

Opstopping bij deuren

Na afloop van de pauzes kunnen de leerlingen de aula verlaten via twee verschillende gangen. Via deze twee gangen kunnen de leerlingen naar hun thuisbasis⁶ toe. Om daar te komen moeten ze door klapdeuren heen. Hier ontstaan opstoppingen omdat ze maar 1 deur gebruiken, dat is de deur met het handvat.

⁴ Surveillanten zijn onderwijsassistenten, docenten en teamleiders.

⁵ Afwasteiltjes deze worden gebruikt als prullenbakken in de aula, 2 per tafel.

⁶ Thuisbasis is het gebied met lokalen en het lesplein waar de leerlingen van een leerweg les hebben.

Leerlingen al aanwezig in aula voor begin van pauze

Het viel ons op dat als wij voor de pauze begon in de aula kwamen er al regelmatig leerlingen aanwezig waren. De aantallen liepen uiteen van ongeveer 5 tot 45 leerlingen. Bij navraag bleek dat de aula officieel pas beschikbaar is wanneer de pauze bel is gegaan.

Expositie in aula

Tijdens de observaties viel het ons op dat er een deel van de aula in gebruik was voor een expositie. Hierdoor werd de aula nog kleiner en was er nog minder zitmogelijkheid voor de leerlingen.

Gevaarlijke situatie

Een enkele keer tijdens onze observatie viel het ons op dat er zich gevaarlijke situaties voordeden. Zo werd er gegooid met stenen en hadden leerlingen aanstekers en deodorantbussen bij zich en creëerden ze zo een steekvlam. Het frappante was dat de surveillanten regelmatig bij deze groepen gingen kijken maar er niets van zeiden.

2.2.1 Conclusie

Wat opvalt is dat er in de grote pauze meer situaties ontstaan waarbij de surveillanten in actie moeten komen. Ook wordt er in deze pauze meer gebruik gemaakt van de kluisjes en de automaten. Onze observaties geven ook weer dat er in de grote pauze een omslag moment is, 10 minuten voor tijd. Het viel ons op dat er geen echte vuilnisbakken aanwezig zijn, de aula gebruikt wordt voor exposities en dat de surveillanten vaak te laat in de aula aanwezig zijn. Daarnaast schrokken wij erg van de gevaarlijke situaties tijdens de pauzes en de reactie van de surveillanten hierop.

2.3 Gesprek leerlingen

Tijdens het observeren in de pauzes, raakten wij ook in gesprek met leerlingen.

Ze vroegen aan ons wat we deden en wij vroegen op onze beurt wat ze van de aula vonden. Ze gaven het volgende aan:

Aula

Ze geven aan dat de aula te vol is. Zo zijn er te weinig tafels en banken. Hierdoor gaan ze op de grond of tegen de kluisjes aan zitten. De leerlingen van GT hebben een voordeel dat ze het dichtste bij de aula zitten. Leerlingen geven aan dat ze niet naar buiten gaan omdat ze dan al de trappen naar beneden moeten nemen en dat het ligt aan het weer. Om meer ruimte te creëren geven ze aan dat het podium weg moet of dat er desnoods een speciale aula moet komen voor de presentaties. Wanneer dit niet mogelijk is, zou het lokaal op het podium weg kunnen omdat deze volgens hen amper gebruikt wordt. Er zou ook meer kleur in de aula mogen komen door eventueel de wanden te verven.

Aula gesloten bij presentaties

Leerlingen geven aan dat als er een presentatie in de aula is ze naar beneden of naar buiten moeten. Beneden is het niet leuk omdat de aula's vol zitten met aanwezige derde en vierdeklassers. In deze aula's zijn er geen surveillanten van de eigen verdieping. Hierdoor blijven ze liever in de trappenhuizen hangen.

Kluisjes

De kluisjes in de aula zijn lastig. Zo zitten leerlingen tegen de kluisjes aan in de pauze. Leerlingen geven aan dat ze moeten vragen of ze bij hun kluisje mogen. Het liefst zien ze dat de kluisjes op de gang bij CKV komen te staan omdat het daar rustiger is. De leerlingen geven ook aan dat ze niet bij hun kluisje kunnen komen wanneer de aula is afgesloten. Dit vinden ze niet fijn omdat ze dan een poos moeten wachten voordat ze bij hun spullen kunnen.

Afval

Volgens de leerlingen moet het afval in de afwasteiltjes. Deze afwasteiltjes vinden ze niet handig. De teiltjes zitten erg snel vol en als er mee geschoven wordt valt het afval eruit. Het liefst zien ze meerdere prullenbakken. Zo kan er bij elke paal een prullenbak komen te staan. Leerlingen geven dat ze zelf een idee hebben, namelijk dat er onder de tafels een vuilnisbak gemonteerd zit zodat je het afval er zo in kan schuiven.



Automaten

Leerlingen geven aan dat de automaten ongezond zijn en dat ze liever een kantine in de aula willen. Ook geven ze aan dat de automaten te duur zijn en dat zij daarom naar de COOP gaan en extra snoep meenemen om dit door te verkopen.

Overig

Leerlingen geven aan dat de camera's die er hangen een gevoel van veiligheid geeft. Zo was er een mobiel gestolen en is door middel van de camerabeelden de dader gevonden.

Eén leerling geeft aan dat hij graag WIFI in de aula wil hebben. Twee andere leerlingen vinden het saai in de aula en denken dat muziek, de radio, sfeer kan brengen.

Daarnaast wordt er aangegeven dat de kleine pauze te kort is, dat de jongens een prullenbak willen en de meisjes een spiegel in de wc willen hebben.

2.3.1 Conclusie

We kunnen concluderen dat de leerlingen de aula te druk vinden en dat er te weinig zitplaats is.

Om meer ruimte te creëren zou volgens de leerlingen het podium weg moeten en dat er desnoods een speciale aula voor de presentaties komen. Wanneer dit niet kan, geven ze aan dat het lokaal op het podium weg kan.

Daarnaast geven ze aan er meer kleur in de aula mag komen. Wanneer de aula gesloten is, moeten de leerlingen naar beneden of naar buiten. Dit vinden ze niet leuk omdat de aula beneden vol zit met derde en vierdeklassers en er geen surveillanten zijn van hun verdieping.

Ze blijven daardoor liever in de trappenhuizen hangen. Wat betreft de kluisjes in de aula, geven leerlingen aan dat ze deze liever op de gang zien zodat ze tijdens een presentatie ook in hun kluisje kunnen. Ook hoeven medeleerlingen dan niet te vragen of ze erbij mogen wanneer ze in de pauze voor de kluisjes zitten. De gang van CKV zou hier een geschikte plaats voor zijn omdat het daar rustig is. De afwasteiltjes voor het afval zitten snel vol. De leerlingen geven aan dat ze liever meerdere prullenbakken zien of dat er onder de tafels een vuilnisbak gemonteerd wordt om zo het afval makkelijker te deponeren. De automaten in de aula vinden de leerlingen ongezond en te duur in plaats daarvan zouden ze graag een kantine zien. Camera's zorgen er voor dat leerlingen zich veilig voelen. Daarnaast hebben leerlingen wensen rondom WIFI, muziek in de aula, spiegels en prullenbakken in de wc's. De leerlingen geven tevens aan dat ze de kleine pauze te kort vinden.

2.4 Eindconclusie

In dit hoofdstuk hebben we vanuit de drie verschillende soorten observaties kunnen concluderen dat de kleine pauze het drukst bezocht wordt. Dit is zichtbaar doordat een leerling minder dan één vierkante meter heeft om pauze te houden, in de grote pauze ligt dit iets hoger. Daarnaast is er te zien dat er in de grote pauze meer gebruik gemaakt wordt van de automaten en kluisjes. Tijdens de grote pauze is er 10 minuten voor afloop van de pauze een omslagmoment, de surveillanten moeten dan vaker in actie komen. Het viel ons daarnaast op dat de surveillanten vaak later in de aula zijn dan de leerlingen. Volgens de leerlingen is de aula te druk en zijn er te weinig zitplaatsen. Daarnaast geven de leerlingen aan dat er meer kleur mag komen in de aula. Het vervelendst vinden de leerlingen als de aula gesloten is, zij worden dan geacht om beneden pauze te gaan houden, die aula's zijn ook vaak te vol en daarom houden ze dan liever pauze in de trappenhuizen. Ook geven de leerlingen aan dat de afwasteiltjes te snel vol zitten en ze liever meerdere prullenbakken zien of dat er onder de tafel een prullenbak wordt gemonteerd.



Hoofdstuk 3

Pedagogisch klimaat, wat is het eigenlijk?

3. Pedagogisch klimaat, wat is het eigenlijk?

In dit hoofdstuk gaan we op zoek naar het antwoord op de volgende vraag: *wat wordt er in de literatuur geschreven over het pedagogisch klimaat?* Deze vraag wordt besproken in paragraaf 1.

In de paragrafen 2 t/m 4 zullen wij de volgende thema's bespreken: contact maken met jongeren, gedragsbeïnvloeding bij jongeren en het motiveren van jongeren.

De definitie 'pedagogisch klimaat' is nogal complex. Het zijn er namelijk twee: 'pedagogisch' en 'klimaat'. Deze twee begrippen willen wij kort toelichten en definiëren.

Pedagogisch: Pedagogisch is afgeleid van pedagogiek wat betekent opvoedkunde. Dit is de wetenschap van het opvoeden en onderwijzen (Van Dale, 2013).

Klimaat: Geest ten opzichte van, sfeer in iets: verbetering van het woonklimaat van de omstandigheden waarin men woont; belastingklimaat, werkklimaat (Van Dale, 2013).

In de literatuur worden door veel verschillende auteurs definities gegeven over wat een 'pedagogisch klimaat' eigenlijk is. Tijdens ons onderzoek kwamen we de term 'schoolklimaat' ook tegen. Deze term heeft dezelfde inhoud als 'pedagogisch klimaat', dit heeft ons doen besluiten om deze mee te nemen in ons onderzoek.

3.1 Pedagogisch klimaat

Om vanuit het oogpunt van de respondenten te kijken vroegen wij hen als eerste wat zij verstaan onder het begrip 'pedagogisch klimaat'. Om een zo duidelijk mogelijk beeld te schetsen geven wij hierbij alle negen definities van onze respondenten weer.

” Bij het pedagogisch klimaat gaat het om de sfeer waarin gewerkt wordt, en de wijze waarop de schoolleiding, de docenten en de leerlingen met elkaar binnen de school omgaan.

Waar van Parreren het over een pedagogisch klimaat heeft, heeft Veugelers & de Kat (1998) het over een schoolklimaat:

” Het begrip schoolklimaat duidt op de context waar in leren en ontwikkelen op school plaatsvindt. Het betreft de omgang tussen leerlingen en docenten, maar ook tussen leerlingen onderling. Een specifiek aspect van het schoolklimaat betreft de mate waarin sprake is van normoverschrijdend gedrag door leerlingen. Regels die binnen de school gelden, de daarin verankerde normen en waarden en de houdingen van de actoren binnen de school, worden aangeduid met het begrip schoolklimaat. Dit schoolklimaat is op elke school anders, al naar gelang de heersende onderlinge omgangsnormen en de manier waarop de school inspeelt op aan waarden en normen gerelateerde zaken als bijvoorbeeld pesten, spijbelen en discriminatie.

Kuipers, Alkema, & Tjerkstra (2011) geven ook een duidelijke definitie van wat een pedagogisch klimaat is. Het staat er als volgt beschreven:

”Onder pedagogisch klimaat verstaan we het totaal aan bewust gecreëerde en aanwezige omgevingsfactoren die inspelen op het welbevinden van het kind waardoor het zich in meer of mindere mate kan ontwikkelen. Het pedagogisch klimaat richt zich op het sociaal-emotionele klimaat waarin het onderwijs plaatsvindt. Het gaat er hier bijvoorbeeld om of een kind zich geaccepteerd voelt door andere kinderen.

In 2010 gaf Hofman (2010) de volgende definitie:

”Leerlingen en docenten kunnen op een prettige manier met elkaar omgaan. Deze prettige manier van met elkaar omgaan, wordt onder andere gekenmerkt door een ontspannen sfeer, vertrouwen, goede samenwerkingsvaardigheden en een positieve benadering.

Kolman (2003) geeft in zijn boek de volgende omschrijving:

”Het pedagogisch klimaat is een sfeer waarin gewerkt wordt, waarbinnen docent en leerling zichzelf en zichzelf ten opzichte van de ander en de omgeving prettig en veilig en vertrouwd voelen; zich welbevinden.

3.1.1 Eindconclusie

In het bovenstaande gedeelte hebben wij antwoord gevonden op de definitie pedagogisch klimaat vanuit de literatuur. Samenvattend hebben deze citaten een aantal overeenkomsten.

Deze overeenkomsten hebben betrekking op wat eraan bij draagt voor een goed pedagogisch klimaat. Ze hebben het over de sfeer waarin gewerkt wordt dat deze als veilig wordt ervaren door docenten en leerlingen. De sfeer is belangrijk voor zowel leerlingen als docenten om te kunnen werken, leren en ontwikkelen. Tevens is de relatie tussen leerlingen en docenten en leerlingen onderling erg belangrijk. Hieronder vallen onder andere de onderlinge omgangsnormen en de acceptatie van elkaar. De leeromgeving heeft invloed op hoe en in hoeverre de leerling zich kan ontwikkelen en hoe het welzijn van de leerling is.

3.2 Verdieping thema's pedagogisch klimaat

In de citaten over het begrip pedagogisch klimaat worden enkele thema's benoemd. De volgende thema's hebben extra toelichting nodig zodat er een duidelijker beeld gemaakt kan worden over de definitie pedagogisch klimaat. Deze thema's kunnen worden onderverdeeld in de volgende paragrafen:

- Relatie leerling en docent en leerlingen onderling
- Fysieke omgeving
- Veiligheid
- Regels en structuur

3.2.1 Relatie leerling en docent en leerlingen onderling

In de gelezen literatuur wordt er gesproken over de relatie tussen leerlingen en docenten en de leerlingen onderling. In het artikel van Wij-leren (2013) wordt gezegd dat een goed pedagogisch klimaat in grote mate wordt bepaald door relaties. Jacobs & Luderus (2007) geven aan dat:

” Het pedagogisch klimaat is een omstandigheid waarin kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen. Ontwikkelen kan als er sprake is van 'welbevinden'. Welbevinden komt voornamelijk naar voren binnen drie relaties: tussen leerlingen onderling, relaties tussen leerlingen en docenten en relaties tussen leerlingen en de context⁷.

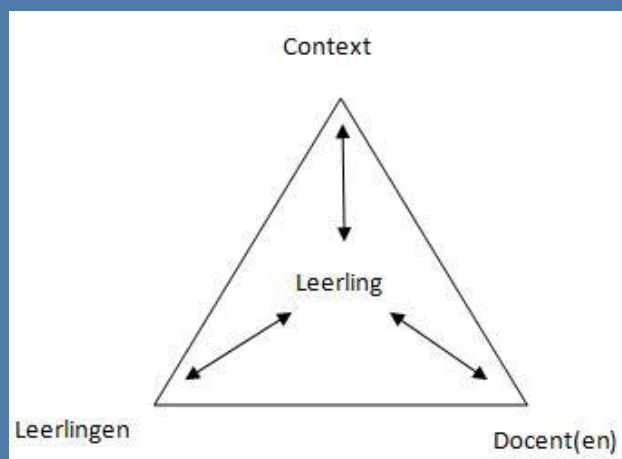
Vooral in de laatste zin komt naar voren dat het belangrijk is dat deze drie relaties goed in evenwicht zijn met elkaar. Niet alleen Jacobs en Luderus geven dit aan maar ook Bongaards & Sas (2003). Zij verwoordten het als volgt:

” De docent en de kinderen voelen zich een deel van de groep en accepteren van elkaar de mogelijkheden en onmogelijkheden. Zorg, aandacht, troost, vertrouwen en respect zijn de basis in de omgang met elkaar is.

De relatie tussen docenten en leerlingen kan worden verbeterd als men naar elkaars verhaal luistert en begrip heeft. Het luisteren en begrip tonen naar elkaar toe ligt op verschillende vlakken. Zo is dit belangrijk bij conflicten, tussen leerlingen onderling, tussen leerling en docent, maar ook tussen de docent en het bestuur (KPC Groep, 2013).

Het is belangrijk bij de relatie tussen de leerling en de docent is dat een leerling, volgens Wieneke & Messing (2010), zich herkent en erkent voelt. Hierdoor zal er meer zelfvertrouwen komen bij de leerling. Het stimuleren van zelfstandigheid en het uitdagen van een leerling om zich te ontwikkelen sluit hierbij aan. Ook de extra ondersteuning of zorg die geboden kan worden, waar dat nodig is, zorgt voor een pedagogisch veilig klimaat (Bongaards & Sas, 2003).

In onderstaand figuur 3.1. vatten wij dit hoofdstuk samen. Wij geven hierin weer hoe iedereen van invloed is op de leerling. Dit figuur is naar eigen inzicht ontworpen en geeft duidelijk aan hoe de relaties vanuit het oogpunt van de leerling zijn.



Figuur 3.1: Relatie van een leerling met betrokkenen en de invloed hiervan.

⁷ Context zijn de contacten en relaties buiten de school om. Hierbij kan men denken aan ouders, familie en vrienden.

De definitie van Klarus & Wardekker (2011), deze omvat naar ons idee alles wat hierover gezegd moet worden:

” Pedagogisch handelen gericht op het ontwikkelen van een unieke persoon, van een geslaagde leerling veronderstelt een omgeving waarin leerlingen zich veilig kunnen ontwikkelen. Veilig, niet in de betekenis van uitdagingloos, maar veilig in de betekenis van acceptatie van verschillen. Veilig in de betekenis van ruimte om eigen competenties, eigen identiteit, respectievelijk de eigen uniciteit te ontwikkelen. Belangrijke voorwaarden daarvoor zijn de communicatie, de interactie tussen leerkracht en leerlingen en tussen leerlingen onderling.

Samengevat is het belangrijk dat er een goed contact is tussen leerling en docent en leerlingen onderling. Dit verhoogt de ontwikkeling van de leerling. Ook de context van de leerling heeft hier invloed op. De leerling houdt zich vast aan de drie speerpunten; medeleerlingen, docenten en zijn of haar context.

3.2.2 Fysieke omgeving

Van Eikeren (2013) geeft aan dat de inrichting van de school en de aankleding van de ruimtes bijdragen aan het pedagogisch klimaat wat er heerst op een school. Deze ruimtes, waarbinnen de onderwijssituatie zich afspeelt, moeten verzorgd, sfeervol en uitnodigend zijn. Daarnaast hebben Bongaards & Sas (2003) het ook over een omgeving die stimulerend, uitdagend en veilig is.

Wij-leren (2013) zegt dat:

” De leerkracht moet zorgen voor een ordelijke en functionele leeromgeving. Het geeft rust en veiligheid als de kinderen weten waar alles staat en welke functie het heeft.

Het is belangrijk dat de leerling zich in een goede leeromgeving bevindt. Deze omgeving moet voldoen aan een aantal punten. Het moet verzorgd, sfeervol, uitnodigend, ordelijk en functioneel zijn. Dit zorgt ervoor dat de leeromgeving als veilig wordt ervaren en rust geeft.

3.2.3 Veiligheid

Een van de andere thema's van de definitie pedagogisch klimaat is veiligheid. Als docenten en leerlingen zich veilig voelen op een school kunnen zij zich beter concentreren op hun werk, gaat het leren en het lesgeven beter. Dit verhoogt de goede leer- en werkprestaties van iedereen die zich in de school bevindt. Het gaat niet alleen om de feitelijke veiligheid maar ook de beleving van de veiligheid speelt een rol. Leerlingen en medewerkers moeten zich in en om school veilig voelen, zo verwoordt Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2011) het. Looy & Houterman (2004) zijn het hier mee eens:

De school moet een veilige plaats zijn, waar kinderen zich op hun gemak voelen, zichzelf durven zijn, zich geaccepteerd weten, vertrouwen in zichzelf en anderen kunnen hebben. Als het daar aan schort leren ze niet lekker, zien ze er tegenop om naar school te gaan, hun prestaties blijven achter en het regent conflicten. Dit is niet goed voor de ontwikkeling en voor het welzijn van het kind.

Ook van Dijk (2011) geeft dit aan, zij verwoordt het als volgt:

Het feit dat je gekend, erkend en geliefd weet, is voor een jongere zo'n ongelooflijke basis om zich veilig te kunnen voelen.

Merzano (2007) is ook van mening dat als leraren en leerlingen zich niet veilig voelen ze niet de noodzakelijke psychologische energie hebben om les te geven en te leren. Dit sluit aan op de voorgaande bevindingen van Looy en Houterman (2004) en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2011).

Voor een veilig gevoel is het belangrijk dat conflicten tussen partijen hersteld worden zodat er geen blijvende schade over blijft. Dit wordt herstelrecht genoemd. Het is belangrijk om te kijken naar een oplossing, deze moet niet gezocht worden in een strafmaatregel maar juist in begrip voor elkaar. Laat iedereen naar elkaars verhaal luisteren om zo weer een goede relatie tot stand te laten komen (KPC, 2013). Ook pesten en het gebruik van geweld is een thema wat terug blijft komen.

Bongaards & Sas (2003) geven aan dat het belangrijk is dat dit niet getolereerd wordt door docenten en leerlingen, dit neemt namelijk de veiligheid weg. Om tot deze veilige situatie te komen, kun je volgens het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2011) de volgende punten gebruiken:

- Nagaan hoe de huidige veiligheidssituatie is;
- Initiatief nemen tot samenwerking met politie, gemeente, jeugdinstituten etc.;
- Een duidelijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden vastleggen;
- Voldoen aan de wettelijke verplichtingen;
- Hun veiligheidsbeleid formuleren;
- De samenwerking en aanpak bestendigen in een 'veiligheidscyclus'.

Samenvattend houdt het in dat het belangrijk is dat leerlingen en docenten zich veilig voelen binnen de school. Het draagt eraan bij dat de leerlingen en docenten zich kunnen concentreren op hun werk, het leren en het lesgeven. Deze punten verhogen de leer- en werkprestaties. Niet alleen de feitelijke veiligheid speelt een rol ook de beleving hiervan is een belangrijk punt. Om een veilig gevoel te creëren is het belangrijk dat er bij conflicten gewerkt wordt aan herstel en dat er opgetreden wordt bij pesten en geweld. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van externen, zoals politie, gemeente en jeugdinstituten.

3.2.4 Regels en structuur

Binnen elke organisatie of bedrijf gelden er regels, zo ook binnen een school. In het boek van Merzano (2007) verwoorden Evertson, Clements, Sanford & Worsham het als volgt:

”Routine en regels verschillen van groep tot groep, maar we hebben geen groep gevonden die effectief wordt gemanaged zonder routines en regels. Een leraar kan eenvoudigweg geen instructies aan kinderen geven om productief te werken, wanneer ze geen richtlijnen hebben voor hun gedrag, over wanneer ze door het lokaal mogen lopen en waar ze moeten gaan zitten, of wanneer ze de leraar regelmatig onderbreken en herrie maken wanneer ze daar zin in hebben.

Wieneke & Messing (2010) geven aan dat regels duidelijkheid scheppen. Het is zelfs zo dat leerlingen op deze regels rekenen. Ze verwachten ook dat een docent ingrijpt als ze zich niet houden aan de gestelde regels. Jongepier, Struijk & van der Helm (2010) sluiten hierbij aan en geven aan dat de structuur te maken heeft met:

”Ruimte scheppen voor leren en ontwikkelen en regels en grenzen stellen.

Wieneke & Messing (2010) geeft aan dat efficiënt lesgeven ook structuur biedt. Net als het consequent hanteren van de opgestelde regels. Het is ook van belang dat er passende maatregelen genomen worden wanneer één of meerdere regels overtreden worden zodat er ook duidelijkheid komt in wat de gevolgen zijn van het overtreden van een regel.

Kort samengevat zijn regels en structuur nodig binnen een school omdat dit duidelijkheid schept voor de leerlingen. Tevens is het belangrijk dat leerlingen weten wat ze kunnen verwachten en dat er op getreden wordt als er een regel wordt overtreden.

3.2.5 Conclusie

Er kan dus gezegd worden dat een pedagogisch klimaat een werksfeer is waarin de leerling en docent tot zijn recht komt, zich veilig voelt en zich kan ontwikkelen. Door vertrouwen, een luisterend oor en wederzijdse acceptatie zal de leerling vooruitgang kunnen boeken op school. Daarbij is het belangrijk dat er een positieve relatie is tussen leerling en docent en leerlingen onderling. Dit zorgt ervoor dat ze elkaar zullen respecteren, zorgvuldig met elkaar zullen omgaan en waar nodig is, ondersteuning of zorg geboden zal worden. De veiligheid, zowel fysiek als op gevoelsniveau, komt tot uiting door de inrichting van de school en de ruimtes in de school. Tevens heeft de omgang met elkaar hier ook invloed op. Om het pedagogisch klimaat te vergroten kan er voor de veiligheid ook contact opgenomen worden met de politie, gemeente en jeugdinstanties. Ook de afgesproken (omgangs)regels, het optreden bij het overtreden van deze regels en bij enige vorm van geweld en pesten, zal bijdragen aan de veiligheid.

3.3 Ontwikkeling jongeren

De overgangperiode van kind naar volwassene is een tijd van ontwikkeling. Deze ontwikkeling is niet alleen lichamelijk maar ook geestelijk en heeft invloed op het gedrag thuis, school en de verdere omgeving van de jongeren. Deze periode heeft een aantal specifieke kenmerken. In deze paragraaf willen wij beschrijven hoe de sociaal-emotionele kant van het puberbrein zich ontwikkelt, wat er nodig is in contact met jongeren, de gedragsbeïnvloeding en de motivering van jongeren.

3.3.1 Het puberbrein

In deze subparagraaf willen wij beschrijven hoe de sociaal-emotionele kant van het puberbrein zich ontwikkelt en wat hier kenmerkend van is.

Nelis & Sark (2009) geven aan hoe de sociaal-emotionele ontwikkeling verloopt. Ze hebben dit grofweg verdeeld in drie

fases.

De eerste fase: 'Wankele stappen in het hier en nu' begint vanaf hun tiende levensjaar. In deze fase gaan ze anders doen, denken en voelen. Ze maken zich los van hun ouders en gaan nieuwe emotionele bindingen aan met leeftijdsgenoten. Crone (2012) voegt hier aan toe dat er meer tijd wordt doorgebracht met leeftijdsgenoten om hun identiteit te vormen.

In fase twee: 'Het experiment 'IK'' gaan jongeren, van ongeveer veertien jaar, hun eigen ik ontwikkelen en nemen steeds meer risico's. Kenmerkend van deze fase is dat jongeren last hebben van stemmingswisselingen. Wit, Slot, & Aken (2005) dat de emoties heftiger worden ervaren en jongeren vinden het lastig om hier op de juiste manier mee om te gaan.

In fase drie: '(On)verwacht (on)volwassen' valt alles op zijn plek, deze start rond de leeftijd van zestien jaar. Ze worden zelfbewuster en krijgen steeds meer hun eigen identiteit. In deze fase voelen zij zich verantwoordelijke voor zichzelf en anderen. Daarnaast gaat het denkproces sneller en zijn ze in staat tot zelfreflectie.

Deze fases zullen bij elke jongere verschillen omdat ze zich anders ontwikkelen. Tenslotte is geen enkele jongere hetzelfde.

Conclusie

Als conclusie kunnen we zeggen dat elke jongere door drie verschillende fase van ontwikkeling gaat. Fase één kenmerkt zich door het loslaten van de ouders. Fase twee door de verschillende stemmingswisselingen en fase drie door de toename van het verantwoordelijkheidsgevoel.

3.3.2 Contact maken met jongeren

Deze subparagraaf zal het gaan over wat er nodig is in het contact maken met jongeren.

Contact is in de eerste plaats een verbinding tussen twee of meerdere partijen waar uitwisseling plaats vindt (Boves & van Dijk, 2008). Het draait daarbij dus niet alleen om de ander maar je hebt zelf ook een groot aandeel in het contact. Daarbij is het belangrijk dat je bij jezelf begint. In het boek van Nelis & Sark (2009) gaven jongeren enkele tips over hoe je kunt blijven communiceren met jongeren, namelijk:

- Blijf betrokken bij de jongeren;
- Je hebt echt invloed, Wat je doet, doet ertoe;
- Bied structuur en grenzen;
- Geef het goede voorbeeld;
- Stimuleer zelfstandigheid;
- Geef aan waarom je iets zegt of doet.

Delfos (2010) beschrijft ook enkele algemene communicatie voorwaarden. Deze gaan over respectvol met de ander omgaan, dat je de ander serieus neemt en de ander op zijn of haar gemak stelt. Ook het tijd nemen om echt te luisteren waarderen jongeren zeer. Het draait dus allemaal om oprechte aandacht, interesse en respect (Boschma & Groen, 2010). Ook jongeren zijn hier gevoelig voor. Ze willen hun verhaal kwijt en hier waardering voor krijgen. Ze willen dat je vragen stelt en bereidheid toont om ook van hen te leren. Zo laat je merken dat je ze als gelijke behandelt (Delfos, 2010). Wijsman (2005) geeft dit terug in het begrip horizontale communicatie. Dit betekent dat de communicatie tussen twee mensen op gelijk niveau is.

Zo geven Mühlan & Mühlan (1996) aan dat je op moet passen niet een van de zeven 'slechte gesprekspartners' te zijn bij jongeren. Onder deze zeven slechte gesprekspartners wordt het volgende verstaan:

1. De bewaker: De bewaker beveelt en stelt te veel controlerende vragen
2. De moralist: Bij de moralist komt altijd zijn eigen morele standpunten naar voren.
3. De allesweter: De allesweter denkt dat hij de oudste en dus de wijste is. Daarnaast valt hij vaak in de rede en het verhaal van de ander doet er niet toe.
4. De rechter: Hij heeft altijd een oordeel klaar.

5. De criticus: De criticus is altijd negatief en pessimistisch. Hij is altijd op zoek naar zwakke punten en fouten.
6. De psycholoog: Observeren en analyseren is zijn hoofd taak. Hij is bang voor traumatische ervaringen en ziet overal wel wat gevaarlijks in.
7. De susser: Hij geeft te snel sympathie, geeft toe en wil elk probleem uit de weg ruimen.
8. Het iedereen naar zijn zin maken is zijn hoofdtaak.

Veel van de bovenstaande punten hebben te maken met het verbale deel van het contact. Naast het verbale deel kun je ook non-verbaal communiceren en in contact blijven.

Zo hanteren Boves & van Dijk (2008) de LOOPGAAS methode om ook op het non-verbale gedeelte te letten:

- Lach
- Oogcontact
- Ontspannen houding
- Positieve positie
- Gericht op de ander
- Aanraken
- Aanmoedigende signalen
- Spiegelen

In het voorbeeld komen enkele punten van de LOOPGAAS methode terug. Een gesprek met een jongere.

Voorbeeld: Johanneke is in gesprek met een jongere over hun examenstunt. Terwijl de jongere praat lacht Johanneke om zo de jongere te stimuleren om verder te gaan. Ook de aanmoedigende signalen zoals knikken en hummen zorgen ervoor dat de jongere verder verteld. Het constante oogcontact dat er is laat zien dat Johanneke gericht is op het verhaal. Ook de ontspannen houding zorgt dat de jongere zich op zijn gemak voelt.

Conclusie

Concluderend kunnen we zeggen dat in contact met jongeren wederkerigheid belangrijk is.

Wanneer deze wederkerigheid er is en er werkelijk naar hen geluisterd wordt, zullen de jongeren hun verhaal doen. Jongeren geven als tip aan dat het belangrijk is dat je betrokken blijft bij de jongere, structuur en grenzen biedt en dat je aangeeft waarom je iets zegt of doet. Daarnaast zijn er bepaalde gesprekspartners die niet op de juiste manier communiceren met jongeren. Naast de verbale communicatie steunt de non-verbale communicatie het contact met de jongeren. Dit wordt weergegeven in de LOOPGAAS methode (Boves & van Dijk, 2008).

3.3.3 Gedragsbeïnvloeding van jongeren

In contact met een jongere zal snel opgemerkt worden dat het getoonde gedrag van invloed kan zijn op de ander. Wat dit doet met het gedrag van de jongere en hoe het negatief gedrag kan verminderen en positieve gedrag kan stimuleren, willen wij in deze subparagraaf beschrijven.

Wanneer het over gedragsbeïnvloeding gaat geeft Vonk (2004) aan dat:

”Mensen in het dagelijks leven voortdurend door anderen worden beïnvloed, of ze dat nu willen of niet, zich ervan bewust zijn of niet.

Zo worden jongeren beïnvloed door de vriendengroep waarbij ze horen. Het is voor hen belangrijk om een vriendengroep te hebben omdat ze door deze groep hun identiteit kunnen ontwikkelen. De mening van hun ouders wordt hierdoor minder belangrijk. Wanneer er vanuit de groep iets gevraagd wordt aan de jongere kan de jongere zwichten onder de groepsdruk. De mening van de groep is belangrijk omdat ze daaruit op kunnen maken wie ze zijn of willen worden. Om bij de groep te willen horen of te blijven, zullen ze luisteren naar de groep (Crone, 2012). Naast deze groepsdruk geeft Remmerswaal (2006) nog twee soorten sociale invloed in een groep weer. Zo is er aan de ene kant sprake van informationele sociale invloed. Hierbij is er geen duidelijkheid over wat gepast en correct is binnen de groep. Door aan te sluiten bij de groep en het gedrag van de groep te volgen zal men er niet buiten vallen. Het voorbeeldgedrag van de

groep geeft duidelijk aan hoe zij zich moeten gedragen.

Aan de andere kant heb je de normatieve sociale invloed. Hierbij volgt men de meningen van de groep om bij de groep te horen en te blijven. Angst om afwijkend beschouwd te worden is hierbij sterk (Remmerswaal, 2006). Ook volgens van Dijk (2011) vinden jongeren het belangrijk om ergens bij te horen en geaccepteerd te worden. Ze willen een goede indruk geven op hun omgeving.

Een voorbeeld hiervan is dat wanneer de belangrijkste personen uit de groep Vans schoenen dragen de rest van de groep volgt. Om niet buiten de groep te vallen zul jij dus op alle mogelijke manieren proberen om ook aan Vans schoenen te komen.

Naast dit positieve voorbeeld zijn er ook situaties waar het groepsgedrag regels overschrijdt. In deze situatie zal er opgetreden moeten worden door sancties te geven. Jagt & de Bie (2010) geven aan dat sancties op een dwingende manier ongewenst gedrag kunnen stoppen of verminderen.

Met als hoop dat niet alleen het ongewenste gedrag afneemt maar tegelijkertijd het gewenste gedrag toeneemt. Vaak gebeurt dit niet zo.

Negatieve sancties kunnen (tijdelijk) dienen als rem op ongewenst gedrag, maar om gewenst gedrag te stimuleren heeft dit weinig effect. Het is belangrijk dat de jongeren weten welk gedrag beloond en welke gedragingen bestraft worden. Zo worden er duidelijke grenzen aangegeven.

Delfos (2010) voegt hier aan toe:



Hoe onaangenaam de straf ook is, daarmee wordt nieuw gedrag niet aangeleerd, noch het ongewenst gedrag afgeleerd. Integendeel, straf is in principe een bekrachtiger, ook al is hij niet belonend. De kans dat het gedrag weer opnieuw vertoond wordt, is eerder groter dan kleiner. We zien dat vaak gebeuren in de vorm van een escalatie van gedrag.

Om nieuw en gewenst gedrag te motiveren voegt zij er verder aan toe dat je nieuw gedrag alleen iemand kan leren door het alternatieve gewenste gedrag te bekrachtigen. Dit kan door middel van een beloning. Wat eventueel kan aanzetten tot goed gedrag is een opdracht, een instructie of een voorbeeld. Dit is van zichzelf geen goed gedrag maar kan er alleen in bijdragen dat het gedrag zich kan ontwikkelen.

In het kort geeft Delfos (2010) gedragsverandering in drie punten weer:

1. Door middel van corrigerend optreden of straffen kan men gedrag stoppen en wordt de kans op het gedrag kleiner als de pakkans groot is.
2. Nieuw gedrag kan alleen geleerd worden door het te bekrachtigen. Bekrachtigen kan door middel van een beloning, zowel materieel als immaterieel. Om gedrag te leren het op te laten nemen in het gedragsrepertoire, moet het in eerste instantie iedere keer bekrachtigd worden. Is het geleerd dan kan het versterkt worden door het gedrag variabel te bekrachtigen: soms wel, soms niet.
3. Het afleren van gedrag kan alleen door het uit te laten doven, met name door te negeren.

Volgens Nelis & Sark (2009) is het belangrijk om het juiste gedrag te tonen om zo een voorbeeld te zijn voor de jongeren. Als voorbeeld gebruiken wij een schoolsituatie. Zo kan er gedacht worden aan het zelf niet eten en drinken op de gangen als de jongeren dit ook niet mogen.

Conclusie

Als conclusie kunnen we zeggen dat gedrag positief en negatief kan worden beïnvloed door anderen, dit gebeurt bewust of onbewust. Door groepsdruk kunnen jongeren zich aan de ene kant aanpassen omdat ze bang zijn dat ze buiten de

groep zullen vallen en als afwijkend gezien zullen worden. Aan de andere kant passen ze zich aan omdat niet duidelijk is welk gedrag er in een situatie gewenst wordt. Zij zien het gedrag van anderen als voorbeeldgedrag. Om gedrag te veranderen zijn er verschillende dingen die je kunt doen. Het negatieve gedrag kun je verminderen en uitdoven door sancties te stellen en het negatieve gedrag te negeren. Om het gewenste gedrag aan te leren is het belangrijk om dit te bekrachtigen. Dit kan onder andere door middel van een beloning.

3.3.4 Motiveren van jongeren

Bij de ontwikkeling van een jongere is het belangrijk dat een leerling gemotiveerd is. Zo staat de leerling open om te leren en zal het leerproces soepeler verlopen. In deze paragraaf zal het gaan over hoe je een jongere kan motiveren en wat hierbij nodig is.

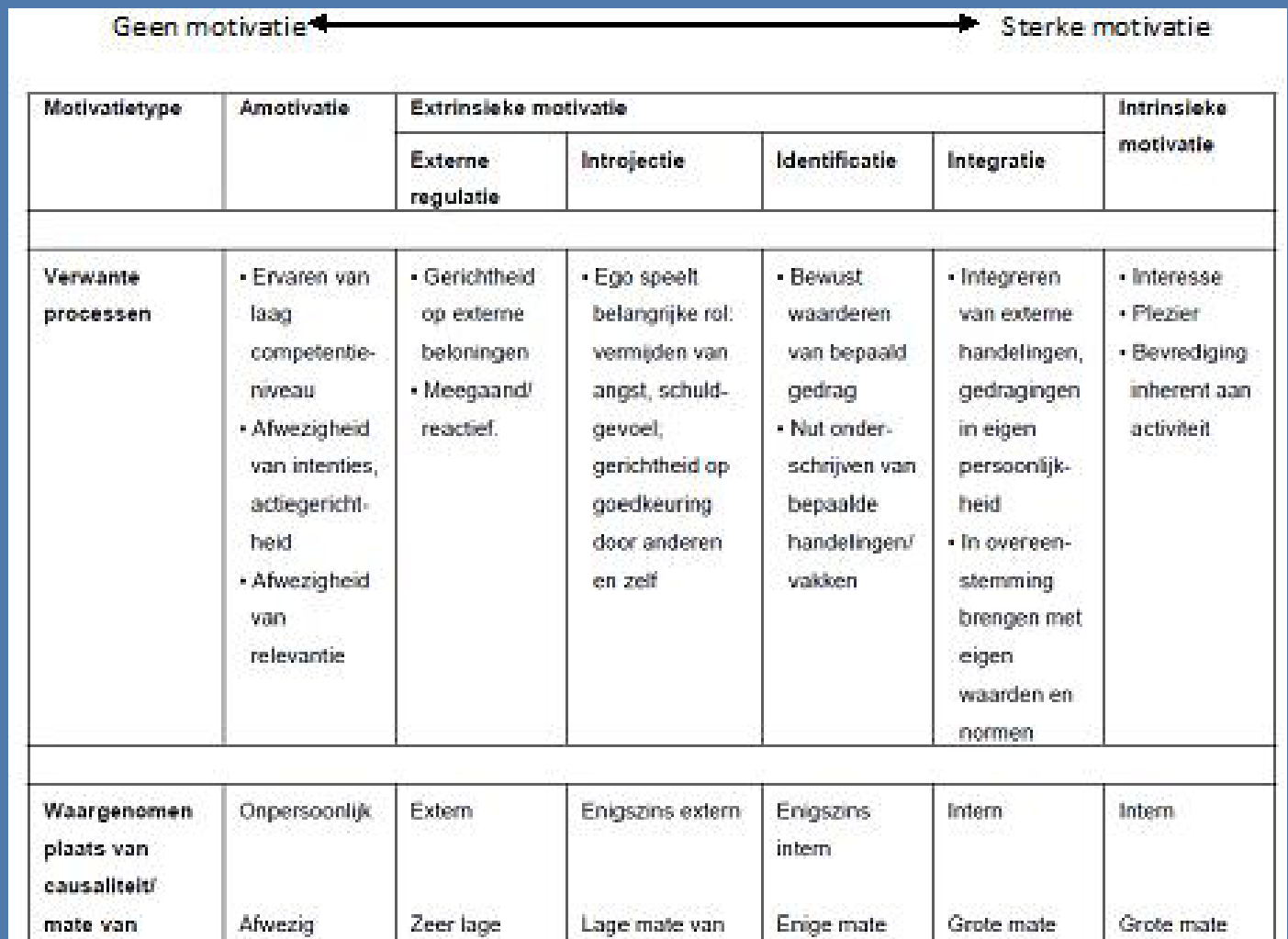
Van Meel (2010-2011) spreekt over zes factoren die van invloed zijn op de motivatie van jongeren. Ook hier gaat het over factoren waar de docent invloed op heeft. Deze zijn:

1. Succes ervaren. Het ervaren van succes is een grote stimulator voor het streven naar succes. Motiveren door positieve feedback is vele malen effectvoller gebleken dan het benadrukken van fouten.
2. Individuele aanspreekbaarheid. Iedere leerling heeft een even grote kans om gevraagd te worden een antwoord te geven. Weten dat je daadwerkelijk aangesproken kunt worden, motiveert je om mee te doen. Als leerlingen weten dat er weinig of geen kans bestaat dat ze direct op hun prestaties aangesproken kunnen worden, valt voor veel leerlingen uiteindelijk de stimulans weg om met inzet aan een opdracht te werken.
3. Kennis van de resultaten. Het is voor een leerling belangrijk te weten wat hij kan, wat hij niet kan en wat hij nog moet doen om de leerdoelen te halen. Dit stimuleert hem meer dan de onwetendheid over de vragen 'hoe sta ik er nu voor, ben ik op de goede weg, wat kan ik nog verbeteren?' Immers: hoe lang ga je nog door met bowlen als je niet weet hoeveel pins je hebt omgegooid? Daarom moet een docent een helder zicht hebben op het leren van de leerlingen en de leeropbrengst. De docent geeft hierbij ook directe steun of directe feedback erop.
4. Betekenis geven. Als leerlingen weten waarom ze iets moeten leren dan zal het gemakkelijker en succesvoller zijn voor hen om het te leren. De taak van de docent is dus om duidelijk te maken waarom deze stof op dit moment moet worden behandeld.
5. Interesse in de leerling en veiligheid. Om deel te nemen aan het leerproces moeten leerlingen zich veilig en gerespecteerd voelen. Als hieraan niet wordt voldaan kan het bedreigend zijn voor hen om mee te doen aan het leerproces. Een veilige sfeer zorgt ervoor dat leerlingen zichtbaar durven zijn en zich individueel aanspreekbaar voelen voor een antwoord. Is er sprake van een onveilige sfeer (bijv. pesten) dan zal de leerling niet deelnemen aan het leerproces en is slechts bezig met overleven.
6. Positieve benadering. Uit onderzoek blijkt dat hoge optimistische verwachtingspatronen van docenten direct invloed hebben op de leerlingen en hun leren.

Daarnaast geven Schuit, Slegers & de Vrieze (2011) het verschil tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie aan. Zo vindt je bij de intrinsieke motivatie, motivatie vanuit jezelf en kenmerkt de extrinsieke motivatie zich door drijfveren buiten jezelf. Dit kunnen personen zoals ouders en docenten zijn.

De intrinsieke motivatie is over het algemeen veel sterker en heeft een meer motiverende invloed dan de extrinsieke motivatie. Om de jongere te motiveren is het daarom van belang dat de extrinsieke motivatie bij de intrinsieke motivatie van de jongere aansluit. Schuit, Slegers & de Vrieze (2011) geven dit terug in het motivatie continuüm in het figuur 3.2 op de volgende pagina.

Hierin wordt de mate van geen motivatie tot een sterke motivatie uitgewerkt en wat voor invloed dat heeft voor de intrinsieke en extrinsieke motivatie.



Figuur 3.2: Motivatie continuüm van Schuit, Sleegers & de Vrieze (2011).

Voorbeeld: Als een student weet dat zij later arts wil worden is dit intrinsieke motivatie. Ze wil dit graag vanuit zichzelf en zal daardoor zichzelf stimuleren om goede cijfers te halen. Bij extrinsieke motivatie is het zo dat als je niet weet wat je wil gaan worden gewoon maar cijfers haalt en daarna kijkt wat mogelijk is. De motivatie ligt in dit geval op de middelbare school, school stimuleert de jongeren om goede cijfers te halen om zo over te gaan en uiteindelijk zijn diploma kan halen.

De taak om een jongere te motiveren ligt bij de context waarin de jongere leert en/of de mensen om de jongere heen. Daarbij is het aan de school om te zorgen voor een motiverend leerklimaat. Daarnaast hebben ook de ouders de verantwoording om de motivatie aan te wakkeren. Belangrijk om te vermelden is dat het vooruitzicht op erkenning en waardering al motiverend werkt (Nelis & Sark, 2009).

Daarnaast heeft motiveren volgens het schema van Pintrich en Schunk in het boek van Delfos (2010) te maken met verschillende onderwerpen:

- Zo heeft het te maken met modelgedrag van de leraar en het belonen van modelgedrag. Hoe is hij een voorbeeld en hoe beloont hij andere leerlingen met hun modelgedrag. Leerlingen vormen ook modellen voor elkaar. Wanneer een leerling ziet (sociale vergelijking) dat een leerling beloond wordt voor bepaald gedrag zal



dit een motivatie zijn om ook dit gedrag te vertonen zodat men ook een beloning krijgt.

- Daarnaast kan het stellen van uitdagende, haalbare en specifieke doelen door de leraar stimulerend werken op hun leermotivatie. Het is daarbij wel belangrijk dat deze doelen wel waardevol genoeg zijn. Ook het belonen moet terecht zijn anders zal dit de intrinsieke motivatie niet verhogen.
- Wat motiverend zal werken is het vertrouwen dat een leraar in de leerlingen steekt. Wanneer een leraar aangeeft dat hij in zijn leerling gelooft dat hij/zij het doel kan behalen, zal de leerling dit sneller zelf geloven en hierdoor meer gemotiveerd raken om voor dit doel te werken. Het is wel belangrijk dat een docent ook in zichzelf gelooft en overtuigd is van zijn eigen competenties. Wanneer een leerkracht denkt niet-competent te zijn, zal hij denken dat hij de leerlingen niets kan leren en dat de leerlingen niet gemotiveerd zijn. Het gevoel dat de leerlingen niet gemotiveerd zijn zal hij in zijn gedrag uiten en de leerlingen zullen hierdoor daadwerkelijk minder gemotiveerd raken.

Groeneveld (2005) citeert het als volgt:

”Groepen kunnen elkaar beïnvloeden. Wanneer veel leerlingen een lage motivatie hebben om te leren, zal bij veel andere leerlingen de motivatie afnemen. Groepen kunnen de motivatie ook in positieve zin beïnvloeden, bijvoorbeeld door het klassenklimaat. Zoals reeds vermeld, is een klimaat waarin in leerkracht samenwerkt met de leerlingen en waarin tussen de leerlingen een samenwerkingssfeer hangt in plaats van een competitieve sfeer, bevorderend voor de motivatie.

Wanneer het over motiveren van regels gaat, geeft Delfos (2010) het volgende aan:

”Ze moeten betrokken worden in de afspraak en de afspraak moet de wederzijdse wensen behelzen om de jongere te motiveren en het tot een echte afspraak te maken.

Oostindie (2006) sluit hier op aan met de ROE- methode.

Deze methode heeft als hoofddoel om de leerlingen intrinsiek te motiveren om gedragsregels op te volgen. De methode is zo opgezet dat de leraar met de jongere regels afsprekt (R), dit oefent (O) en het na een poosje evalueert (E). Daarbij wordt er ook gestimuleerd om als leraar en jongere naar het huidige gedrag en gevolgen daarvan te kijken. Op basis daarvan wordt het besluit genomen om te veranderen. Dit wordt gedaan aan de hand van enkele vragen:

- Gedrag: Welk prettig en onprettig gedrag zie je?
- Gevolg, gedachten over het gevolg: Wat gebeurt er als het zo door gaat?
- Gevolg, vooral gevoelens naar aanleiding van het gevolg: Wat is je mening over het gedrag?
- Diverse onderdelen: Wat wil je veranderen?

Wat het laatste punt betreft, benoemen leerlingen vrijwel ook altijd het gewenste of ongewenste gedrag. Dit kan zowel het gedrag van leerlingen als leerkracht zijn. Dit leidt tot de opstelling van gedragsregels.

Conclusie

Om jongeren te motiveren heb je te maken met de zes factoren die van Meel (2010-2011) beschreef. Ook heb je te maken met de intrinsieke en de extrinsieke motivatie van een jongere. Het is hierbij van belang dat deze op elkaar aansluiten zodat de jongere makkelijker te beïnvloeden is. Daarnaast spelen docenten en ouders een belangrijke rol. Zij laten modelgedrag zien en jongeren nemen hier een voorbeeld aan. De ROE-methode sluit mooi aan bij de intrinsieke motivatie, via deze weg worden jongeren gestimuleerd om naar hun huidige gedrag en de gevolgen ervan te kijken.

3.4 Eindconclusie

Aan het eind van dit hoofdstuk hebben wij een antwoord gevonden op de vraag: *wat verstaat de literatuur onder pedagogisch klimaat?* De thema's zijn: relatie docent leerling en leerlingen onderling, ontwikkeling leerling, fysieke omgeving, veiligheid en regels en structuur. Het is belangrijk dat het pedagogisch klimaat een werksfeer is waarin een leerling en docent zich veilig voelt, zich kan ontwikkelen en tot zijn recht komt. Ook de inrichting van de school, de wederzijdse acceptatie en ondersteuning door docenten, regels en structuur en een goede samenwerking met derden zijn van belang voor een goed pedagogisch klimaat.

Elke jongere gaat door drie verschillende fase van sociaal-emotionele ontwikkeling heen. Fase één kenmerkt zich door het loslaten van de ouders. Fase twee door de verschillende stemmingswisselingen en fase drie door de toename van het verantwoordelijkheidsgevoel.

Het contact maken met de jongeren op basis van wederkerigheid is erg belangrijk. Wanneer deze gelijkwaardigheid er is en geluisterd wordt naar elkaar is te merken dat jongeren sneller hun verhaal zullen doen. Ook structuur en grenzen bieden en aangeven waarom je iets zegt of doet vinden jongeren belangrijk. Naast de verbale communicatie is ook de non-verbale communicatie een belangrijk middel om met jongeren te communiceren.

Jongeren kunnen zowel positief als negatief beïnvloed worden door zowel jongeren, ouders en docenten. Door positief gedrag te belonen en negatief gedrag te negeren of er een sanctie aan te stellen verminder je het negatieve gedrag en stimuleer je het gewenste gedrag.

Het motiveren van jongeren kan op twee manieren: intrinsiek en extrinsiek. Ook het modelgedrag van docenten, de beloningen van goed gedrag, specifieke doelen en het vertrouwen in de jongere zorgt voor motivatie en het bereiken van het gewenste gedrag.

Hoofdstuk 4

Pedagogisch klimaat op dit moment

4. Pedagogisch klimaat op dit moment

Om er achter te komen hoe het pedagogisch klimaat is en hoe de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator dit ervaren, hebben wij negen diepte interviews afgenomen op de semigestructureerde manier. Deze interviews hebben wij gehouden aan de hand van een topiclijst die opgesteld is naar aanleiding hoofdstuk 3.

De thema's die wij uit het literatuuronderzoek hebben verkregen willen wij hier gebruiken voor de indeling van het hoofdstuk:

- Pedagogisch klimaat
 - Visie
- Relatie docent en leerling
- Relatie leerlingen onderling
- Fysieke omgeving
- Pauze
- Regels en structuur
- Veiligheid
- Ontwikkeling van de leerling
- Motiveren
- Gedragsbeïnvloeding

4.1 Diepte interviews

4.1.1 Pedagogisch klimaat

Om vanuit het oogpunt van de respondenten te kijken vroegen wij hen als eerste wat zij verstaan onder het begrip 'pedagogisch klimaat'. Om een zo duidelijk mogelijk beeld te schetsen geven wij hierbij alle negen definities van onze respondenten weer.

” Het heeft niet alleen te maken met het veilig voelen in de lokalen maar ook op de gang en in de aula. - Respondent 1

” Het belangrijkste daaronder is dat je je veilig voelt, dus dat je jezelf mag zijn. Dat je dus ook anderen de kans geeft om zichzelf te zijn. Dit heeft niet zozeer te maken met de fysieke veiligheid maar of ik de ruimte krijg om te zijn wie ik ben. - Respondent 2

” Pedagogisch klimaat is voor mij het welzijn van de leerling. - Respondent 3

” Het eerste woord wat bij mij naar boven komt is veiligheid. Dus dat je echt de leerling eens stuk veiligheid biedt en gewoon een heel duidelijk kader. - Respondent 4

„Ja, waar ik aan denk bij een pedagogisch klimaat is of het voor een leerling, de omgeving en de mensen om een leerling heen maakt dat de leerling veilig voelt zodat hij kan leren.

- Respondent 5

„Ja, dat woord: pedagogiek. Dan komt er in je op, dat het gaat over opvoedkunde. Dat is dus een klimaat die jezelf moet scheppen, daar horen regels bij.

- Respondent 6

„Hier kan heel veel onder verstaan worden maar wat ik versta onder pedagogisch klimaat is de omgeving waar de leerling wordt uitgedaagd en gemotiveerd wordt om te leren. Niet alleen de leerstof die ze op school krijgen maar ook gewoon sociale vaardigheden ontwikkelen.

- Respondent 7

„Ik ben bezig om een stukje veiligheid voor de leerlingen te creëren. Dat leerlingen zich prettig voelen op school en met plezier naar school toe gaan en ook weer met plezier naar huis toe gaan. Dat doe ik door echt heel veel contact te maken met leerlingen. Zo onderlinge gesprekjes aan te gaan, gezelligheid en lekker klieren af en toe maar ook gewoon er boven staan.

- Respondent 8

„Veiligheid, respect dat is in ieder geval het eerste wat in mij opkomt. Respect.

- Respondent 9

Over het geheel gezien wordt het begrip veiligheid het meest genoemd. Onze respondenten vinden dat het belangrijkste wat hoort bij het begrip pedagogisch klimaat. De fysieke en gevoelsmatige veiligheid heeft alles te maken met het goed kunnen leren. Naast veiligheid moet er ook respect zijn voor elkaar en kunnen leerlingen zichzelf zijn.

Visie

„Niet dat wij de opvoedingstaak van ouders overnemen, maar wel dat als ouders voor deze school kiezen de ouders en leerlingen te maken hebben met de visie, de identiteit en de regels die wij hebben.

- Respondent 5

In verschillende interviews kwam naar voren dat de leerlingen prioriteit nummer één zijn. Ze mogen zijn zoals ze zijn

en moeten ook zo geaccepteerd worden door zowel medeleerlingen als docenten. Binnen De Meerwaarde zijn er ook leerlingen met een gedragsstoornis. Daarbij is dit zeker van belang. Deze kinderen moeten niet als 'aparte' groep worden gezien maar als een individu en ieder individu heeft zijn gebruiksaanwijzing.

Daarnaast heeft school een opvoedingstaak maar dit betekent niet dat school op de stoel van ouders gaat zitten. Het stukje opvoeden is ook te zien in het feit dat de school regels heeft. Het geeft aan dat ze zich aan regels moet houden. Bijvoorbeeld dat ze correct omgaan met andermans eigendommen en dat ze geen rotzooi moet maken.

We kunnen dus concluderen dat de respondenten vinden dat het pedagogisch klimaat samenhangt met de veiligheid van de leerlingen en hoe dat ervaren wordt door hen. Daarnaast speelt de manier waarop de school hieraan een invulling geeft ook een belangrijke rol. School heeft de leerlingen op nummer één staan en krijgt het vertrouwen van de ouders. Het is belangrijk dat de school niet op de stoel van de ouders gaat zitten.

4.1.2 Relatie docent en leerling

Ik ken vrijwel al mijn 138 leerlingen en dat maakt dat je ook gewoon breder contact hebt.

- Onderwijsassistent

De relatie tussen docent en leerling wordt door onze respondenten als onderdeel van het pedagogisch klimaat gezien. Het team van vaste docenten zorgt voor veiligheid en vertrouwen bij leerlingen. Door dit vertrouwen durven leerlingen sneller aan te kloppen als er iets is, aldus onze respondenten. Om de vertrouwensband op te bouwen is soms enig geduld vereist zo vertelt respondent 4.

Wel is er een verschil tussen de teamleiders, de docenten en de onderwijsassistenten. Uit de interviews blijkt dat de onderwijsassistenten snel en goed te bereiken zijn en dat leerlingen snel op hen afstappen. De onderwijsassistenten hebben ook informeler contact met de leerlingen dan de docenten en de teamleiders. Zij hebben tijd om tijdens het werken op het lesplein of tijdens de pauzes een praatje te maken met hen en dit zorgt ervoor dat ze al de leerlingen kennen.

Bij de docenten is het contact formeler. Toch wordt er door hen wel aangegeven dat zij er alles aan doen om de leerling tot zijn recht te laten komen. Wat veel genoemd wordt, om een goed contact te krijgen met de leerlingen, is dat er een juiste balans moet zijn tussen geintjes en het serieuze gedeelte van de les. Een onderwijsassistent kan nog wel eens buiten dit kader gaan. Dit zorgt ervoor dat ze soms dingen niet kwijt willen aan een docent maar wel aan een onderwijsassistent. Het is ook belangrijk dat een leerling zich veilig en geborgen voelt binnen een team. Dit heeft tot resultaat dat een leerling beter tot zijn recht komt. Het gevoel van samendoen, je staat er niet alleen voor, is erg belangrijk.

We kunnen zeggen dat de relatie tussen de teamleiders, de docenten, de mentoren, de onderwijsassistenten en leerling goed is. Wel komt naar voren dat de onderwijsassistent als gesprekspartner laagdrempelig is. Daarnaast hebben die ook de mogelijkheid om op een informele manier contact te hebben met de leerlingen.

4.1.3 Relatie leerlingen onderling

We hebben ook klassen die heel hecht zijn samen. Die zijn er voor elkaar. We hebben ook klassen waarin het in twee groepen verdeeld is. De damesclub en de jongensclub nou dat gaat erg leuk tegen elkaar in natuurlijk.

- Respondent 8

Niet alleen de relatie docent en leerling is belangrijk maar ook de relaties tussen leerlingen onderling. Over deze relaties wordt verschillend gedacht. Leerlingen binnen dezelfde leerweg hebben over het algemeen goed contact met elkaar maar met andere leerwegen is dit contact minder volgens de respondenten. Wel gaven ze aan dat we dit het beste konden vragen aan de leerlingen. Natuurlijk zijn er ook klassen die een hele hechte band met elkaar hebben.

Aan de irritaties en het pestgedrag is merkbaar dat het niet altijd even goed gaat met de relaties onderling. Dit komt voor op elke school geven onze respondenten terug.

Kortom, het is heel wisselend per klas en per leerling hoe de relatie onderling is met anderen. Door irritaties en pesterijen is te zien wanneer de relatie tussen leerlingen minder goed is.

4.1.4 Fysieke omgeving

Ik vind het ook bij leswisselingen te vol, dat is niet veilig. Leerlingen die dringen die duwen, dat is niet goed.

- Respondent 5

De fysieke omgeving is de omgeving waarin de leerlingen gedurende de dag verblijven. Op de tweede verdieping zijn verschillende ruimtes die onder de fysieke omgeving vallen. Deze ruimtes zijn de leidraad voor deze paragraaf.

De lokalen zijn erg steriel en somber. De respondenten geven aan dat dit komt doordat de docenten niet hun eigen lokaal hebben en deze dus niet kunnen inrichten. Daarnaast wordt er niet netjes omgegaan met de eigendommen van school. Dit is, volgens hen, te merken aan de rotzooi in de lokalen, de teksten op de muren en het niet goed omgaan met de laptops van school. De lokalen en leerpleinen zijn voorzien van glazen wanden, over de functionaliteit hiervan wordt verschillend gedacht. Zo geeft respondent 3 aan dat zij het glas mooi vindt maar het teveel prikkels geeft voor de leerlingen van de leerweg basis. Respondent 1 kijkt hier anders tegen aan, zij gaf aan dat het haar een gevoel van ruimte geeft omdat alles open is.

Ook over de aula geven de respondenten hun mening. Vooral over de rotzooi op de grond ergeren zij zich. Ze hebben het idee dat leerlingen geen moeite willen doen om hun spullen in de prullenbak te willen doen.

Zeven van de negen respondenten geeft aan dat de aula te vol is. Er zijn teveel leerlingen op het aantal vierkant meters⁸ die de aula telt. Tijdens de lessen wordt er geregeld gevraagd of ze eerder de les uit mogen om zo nog een plekje te kunnen veroveren in de aula.

Als de aula afgesloten is, wat regelmatig gebeurt, omdat er presentaties zijn van andere leerjaren worden de leerlingen van leerjaar 1 geacht om naar beneden of naar buiten te gaan. Dit wordt volgens onze respondenten niet als erg prettig ervaren door de leerlingen. Zo noemde respondent 3 dat de leerlingen recht hebben op hun aula. Het wordt vaak niet doorgegeven aan de leerlingen en dan komen ze erachter via een briefje dat op de deur hangt. Om naar beneden te gaan is voor veel leerlingen vervelend en geeft het een onveilig gevoel.

Vaak worden de leerlingen dan in de aula's op de eerste verdieping weggestuurd omdat het te druk is. Als gevolg daarvan blijven de leerlingen in de trappenhuisen hangen.

Daarnaast werd er geopperd dat de aula effectiever gebruikt kan worden. Zo zou men de aula kunnen gebruiken om les te geven. Qua sfeer en uitstraling zijn de meningen ook verdeeld. De ene zegt de sfeer is in orde zo en de ander geeft aan dat er juist meer sfeer in mag komen.

Eén respondent gaf aan dat het niet veel uitmaakte aangezien de inrichting en de sfeer te niet wordt gedaan door de leerlingen in de aula.

Niet alleen in de aula maar ook op de gangen is het vaak druk. Doordat de kluisjes op de gangen staan worden de gangen extra smal waardoor in en uitstroom van leerlingen niet goed mogelijk is.

Hierdoor zijn dit de momenten waar veel geduwd en getrokken kan worden. Dit geeft een onveilig gevoel bij de leerlingen.

Alles bij elkaar genomen zijn de lokalen steriel en somber. Ook de glazen wanden kunnen voor veel prikkels zorgen. Dit is echter per leerweg verschillend. In de aula is ligt er veel afval op de grond en is het er erg druk. Het afsluiten van de aula wordt niet gewaardeerd. Daarnaast kan de aula beter benut worden door er lessen in te geven. De sfeer in de aula valt in het niet, door de hoeveelheid leerlingen. De gangen zijn smal door de geplaatste kluisjes en wordt als druk ervaren.

⁸De aula heeft een oppervlakte 208 vierkante meter.

4.1.5 Pauze



Tweede pauze duurt lang en dan gaan de leerlingen ouwehoeren en worden ze meer fysiek.

- Respondent 1

Wanneer er gesproken werd over de aula kwam al snel de pauze ter sprake. Over de duur van de pauze komt vaak naar voren dat de kleine pauze te kort is om naar buiten of beneden te gaan.

Zeker als de aula afgesloten is. Over de grote pauze wordt gezegd dat deze ongeveer 10 minuten te lang is. In deze 10 minuten worden de leerlingen fysieker en zijn de surveillanten bezig met brandjes blussen. De respondenten geven aan dat het surveilleren dan niet meer leuk is omdat ze geen praatje kunnen maken met de leerlingen.

Tijdens de pauzes wordt er op de gang ook gesurveilleerd door docenten of onderwijsassistenten. Dit moet voorkomen dat er een grote loop komt naar kluisjes of de Wc's binnen hun eigen thuisbasis.

Kortom, de kleine pauze wordt aan de korte kant ervaren, zeker wanneer de aula gesloten is.

De grote pauze is te lang en dat is te merken aan de negatieve sfeer die er heerst in de laatste 10 minuten. Ook het surveilleren in het algemeen wordt door de meeste surveillanten niet als prettig ervaren. Zij hadden graag gezien dat ze meer in contact met de leerlingen konden komen.

4.1.6 Regels en structuur



Jongens en meiden bij ons, wat ik zie in kader, die houden van een bepaalde structuur. Ze willen weten waar ze aan toe zijn.

- Respondent 6

Tijdens de lessituaties en in de pauze gelden er bepaalde regels. Deze omgangsregels vanuit het project 'Fraaie School' zijn bedoeld om duidelijkheid en structuur te bieden aan de leerlingen. Om een duidelijk beeld te krijgen van de vier belangrijkste regels die er op De Meerwaarden zijn geven wij deze onderstaand weer:

1. Accepteer elkaar zoals je bent;
2. Wij pesten niet;
3. Geen agressie, geweld of seksuele intimidatie;
4. Respecteer de eigendommen van anderen.

Deze vier regels gelden voor elke situatie en in elke ruimte van de school.

Bijzonder is het om te horen dat de respondenten maar twee of drie van deze vier regels kennen.

Ze hebben het over geen geweld, het niet pesten en het respecteren van elkaar. Deze basisregels hangen volgens hen op de muren in de thuisbasis en/of in de lerarenkamer. Ondanks dat ze zelf al de vier regels niet weten, geven 5 respondenten aan dat ze denken dat de leerlingen dit wel weten.

Naast deze basisregels hebben ze ook nog omgangsregels die vanuit de thuisbasis zijn opgesteld. Deze regels gaan en voornamelijk over dat de leerlingen hun spullen bij zich moeten hebben en dat je in stilte zelfstandig moet werken.

Van deze thuisbasisregels zijn alle docenten binnen de betreffende leerweg op de hoogte.

Daarnaast bieden deze regels structuur en weten de leerlingen waar ze aan toe zijn.

Respondent 9 geeft wel aan dat de regels voor in de klas duidelijk zijn. Buiten de lokalen lijkt het alsof de leerlingen deze regels niet meer weten.

Ook tijdens de pauze zijn er enkele regels. Zo is er afgesproken dat ze alleen naar de gang, de aula, hun kluisje en naar buiten mogen wanneer de bel gaat. Hier wordt niet altijd aangehouden omdat leerlingen vragen of ze eerder weg mogen. Het is de bedoeling dat de leerlingen niet op de gang en in de trappenhuisen blijven hangen. Dit wordt door de surveillanten gecontroleerd en in de gaten gehouden. Alleen in het stukje gang bij CKV mogen ze staan om te pauzeren.

Bij dit gedeelte mogen ze ook de trap gebruiken om van de aula op de tweede verdieping naar de aula's op de eerste verdieping te gaan om een broodje te halen.

In de aula is het de bedoeling dat het afval in de afwasteiltjes terecht komt. Verder wordt aangegeven dat er niet veel duidelijkheid is over de regels die in de aula gelden. Zo doet elke surveillant wat anders en is dit per keer verschillend en leerlingen weten dus niet goed welke regels er gelden in de aula.

Wanneer iemand de fout in gaat en een regel overtreedt moet er worden ingegrepen. Soms is een sanctie nodig.

Allereerst zullen de leerlingen een waarschuwing krijgen. De surveillant zal dan naar de naam en de klas van de leerling vragen. Na de pauze mailt hij de teamleider en/of de mentor van deze leerling en beschrijft wat er is gebeurd en hoe het opgelost is. Wanneer het echt uit de hand loopt in de pauze zal de leerling naar het team worden gebracht die het daarna verder zullen oppakken. Zij kennen de leerlingen en kunnen daardoor beter inschatten wat de leerling nodig heeft.

Een mentor en teamleider kunnen bij ruzie of in andere gevallen beslissen om apart met de leerling(en) in gesprek te gaan. Ook kunnen zij ervoor kiezen om met beide tegelijk de situatie te bespreken en naar oplossingen te kijken.

Dat surveillanten niet op één lijn zitten wat betreft de sanctie en het uitvoeren hiervan komt grotendeels doordat er ook geen duidelijke regels zijn. Zo verschilt de sanctie en wordt er in gelijksoortige situaties anders gehandeld.

Ook tijdens lessituaties kan de hoeveelheid straf verschillen en hoe snel er een sanctie gegeven wordt. Net als tijdens het surveilleren wordt er vaak als eerste een waarschuwing gegeven.

Naast een waarschuwing kan het ook wezen dat je één of twee uur terug moet komen. Een vierkant rooster weegt weer wat zwaarder. Zo moet je heel de week van 08.00uur tot 17.00uur op school blijven.

Ook de invulling van deze straf verschilt per teamleider en docent. Naast het vierkante rooster heb je ook nog de interne schorsing en de schorsing dat de leerling voor een bepaalde tijd niet op school mag komen. Het kan ook voorkomen dat de leerling definitief geschorst wordt. Dan is de leerling niet meer welkom op school.

Concluderend kunnen we zeggen dat er regels zijn waar men zich aan moet houden maar lang niet alle (basis)regels helder zijn bij de docenten. Binnen de thuisbasis weten ze deze nog te hanteren maar buiten de lokalen zijn deze regels niet meer duidelijk en zitten docenten niet meer op één lijn. Dit is ook te merken tijdens het surveilleren.

Iedereen heeft andere regels en daarbij ook andere sancties. Men waarschuwt eerst een leerling voordat er straf wordt gegeven. Er zijn verschillende straffen die daarna gegeven kunnen worden.

4.1.7 Veiligheid

Ik ben naast EHBO'er ook BHV'er en ik heb vorig jaar een aantal keer aan de bel getrokken. Inmiddels ben ik daarmee gestopt als je bijvoorbeeld kijkt in de aula is de situatie gewoon onveilig. Op een moment dat er iets voordoet, er breekt brand uit of er is wat anders, krijg je die leerlingen gewoon niet op tijd weg. - Respondent 4

De respondenten gaven in het begin aan dat veiligheid vooral te maken heeft met het pedagogisch klimaat. Het is belangrijk voor leerling en docent om zich veilig te voelen. Dit geldt in de lokalen maar ook daarbuiten. De respondenten geven allemaal aan dat ze denken dat de leerlingen zich veilig genoeg voelen op de thuisbasis. Ze zijn dan bij een vaste groep docenten waar ze zich gekend weten en gezien voelen.

Ook geven de respondenten aan dat ze denken dat de leerlingen zich buiten de thuisbasis niet veilig voelen. Hierbij kan gedacht worden aan de aula, de gangen, de trappenhuisen, de gymzalen en buiten. Vooral op de gangen denken ze dat veel leerlingen zich onveilig voelen. Dit komt door de drukte, het duwen en trekken tussen leerlingen onderling. Leerlingen met een gedragsstoornis hebben hier het meest last van en geven ook aan dat ze het niet fijn

vinden om pauze te houden.

Wanneer het voor een leerling te onveilig is om pauze te houden in de aula of beneden zorgen de teamleiders voor een oplossing. Zo kunnen deze leerlingen op het lesplein pauze houden.

Niet alleen het gevoel van veiligheid maar ook de fysieke veiligheid is niet optimaal. Zo geeft respondent 4 dat de EHBO⁹ en BHV¹⁰ niet goed geregeld is. Dit heeft allemaal te maken met het feit dat het op de gangen en in de aula te druk is. Er zijn te veel leerlingen in een te kleine ruimte.

Er zijn een aantal aspecten die ervoor zorgen dat de veiligheid op school vergroot worden:

- Er wordt gesurveilleerd tijdens de pauze in de aula en op de gangen. Ook tijdens leswisselingen houden de onderwijsassistenten en docenten een oogje in het zeil.
- De glazen wanden van de lokalen zorgen ervoor dat er naar binnen gekeken kan worden en zo opgelet kan worden hoe het in de klas er aan toe gaat.
- Tegen pesten en geweld wordt streng opgetreden. Zo is er een pestprotocol. Om dit nog meer onder de aandacht van de leerlingen te brengen is er dit schooljaar(2012-2013) een themaweek over pesten en social media om de veiligheid te vergroten voor en vanuit de leerlingen.
- De teamleiders, de onderwijsassistenten en de mentoren proberen een veilige omgeving te creëren door een band op te bouwen met de leerling. Hierbij gaan ze in gesprek en luisteren ze naar de leerling en proberen ze samen oplossingen te bedenken wanneer dit nodig is.

Daarnaast wordt er gewerkt met No-blame, dat is een antipestmethode en wordt er gewerkt met SOM¹¹. In SOM, een leerlingvolgsysteem, staan gegevens van de leerling. SOM zorgt voor veiligheid omdat er directe en passende hulp geboden kan worden omdat de dossiers up-to-date zijn.

Ook wordt er samengewerkt met externen. Dit gebeurt in het ZAT¹². In het ZAT zit een jeugdarts, het (school) maatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg, een orthopedagoog, eventueel een leerplichtambtenaar en de (jeugd)politie.

Daarnaast heeft De Meerwaarde connecties met Hervormde diaconale Stichting, Centrum voor Jeugd en Gezin en Bureau Jeugdzorg. Samen met het Johannes Fontanus College uit Barneveld heeft De Meerwaarde een samenwerkingsverband met deze organisaties. Daarnaast worden de ouders ook op de hoogte gehouden van wat er op school gebeurt.

Zo worden ouders ingelicht als een leerling straf heeft gekregen en er sprake is geweest van pesten en/of geweld. Wanneer er vanuit school gekeken wordt naar een zorgaanvraag zal dit ook eerst via de ouders gaan voor toestemming. Ouders worden ingelicht via de mail of via de telefoon en wanneer het nodig is ook in een persoonlijk gesprek op school of thuis.

Respondent 7 geeft aan dat het per ouder, teamleider en docent verschilt hoe goed het contact is.

Zo heb je ouders die elke spreekavond ziet en anderen waar je niet veel van hoort.

Als conclusie kunnen we stellen dat de thuisbasis voor de leerlingen een veilig plek en omgeving is. Daarbuiten denken de docenten dat het door de leerlingen als onveilig wordt ervaren. Het is daar druk en er kunnen allerlei dingen voorvallen zonder dat het gezien wordt. Daarnaast worden er zorgen uitgesproken over de EHBO en BHV situatie. Veel leerlingen maar vooral leerlingen met een gedragsstoornis hebben last van de drukte, volgens de docenten. Zij pauzeren hierdoor op het lesplein. Er zijn een aantal dingen die De Meerwaarde doet om de veiligheid te vergroten. Hierbij denken ze aan het surveilleren op de gangen en in de aula, de glazen wanden, een themaweek over pesten en het werken via het leerlingvolgsysteem SOM. Ook wordt er gewerkt met het ZAT. Zo worden ook externen en ouders op de hoogte gebracht wanneer dit nodig is.

⁹ EHBO: Eerste Hulp Bij Ongelukken.

¹⁰ BHV: Bedrijfs hulpverlening.

¹¹ SOM is de afkorting van Service Op Maat. Hierdoor kunnen ze de ontwikkelingen rondom de leerlingen op de voet volgen. Hierin staan onder andere de gegevens van leerlingen, cijfers, contact met ouders enzovoort.

¹² ZAT: ZorgAdviesTeam.

4.1.8 Ontwikkeling van de leerling

” Een docent is ook degene die uit moet stralen van ‘ik geloof in jou en ik denk dat jij het kan’ en ik zie het zitten met jou en als het moeilijk is dan gaan we samen kijken wat we kunnen doen om die moeilijkheden te kunnen oplossen.

- Respondent 5

Wanneer een leerling naar school gaat, staat de ontwikkeling van de leerling centraal. Een leerling van De Meerwaarde krijgt les en wordt gestimuleerd om zich te ontwikkelen.

Ze leren om zelfstandig te worden en hebben daarnaast begeleiding en sturing nodig. Zo leren de leerlingen om te gaan met planners. Daarnaast is het zo dat een leerling voor zichzelf op moet komen. Dit is vooral op de gangen en in de aula omdat je daar je echt staande moet houden.

Wat ook erg belangrijk is, is dat een docent in de leerling gelooft en motiveert in het leren.

Naast een docent zijn vrienden ook erg belangrijk. Hun goedkeuring en hun reactie staat vaak voorop en motiveert of demotiveert de leerling. Een beloning op korte termijn, zoals een extra of beter cijfer, kan ook stimulerend werken.

Wanneer een leerling achter raakt in zijn ontwikkeling worden er enkele oplossingen vanuit school aangeboden. Hierbij kan men denken aan begeleidingsuren¹³, maatwerkuren¹⁴ en extra huiswerkbegeleiding.

Enkele respondenten geven ook aan wat zij missen in de ontwikkeling van de leerlingen.

Zo mist er een stuk maatschappelijke sociale betrokkenheid. Die vooral gericht is op hoe je met elkaar en met elkaars spullen om gaat. Ook een stuk uitdaging in de les voor een leerling mist op school terwijl dit wel belangrijk gevonden wordt. Deze uitdaging kan worden geboden door middel van de lesstof van een docent maar ook door de inrichting van de ruimte. Hierbij kan men bijvoorbeeld denken aan landkaarten aan de muur.

De drukte en chaos op de gangen en in de aula hebben ook invloed op de leerling. Zo kunnen sommige zich zorgen maken over de pauze waardoor ze zich niet kunnen concentreren en daardoor gespannen zijn. Ook het later in de les komen en de glazen wanden zorgen voor onrust en verminderde concentratie.

Samenvattend is er te lezen dat een leerling gestimuleerd wordt om de zelfstandigheid te ontwikkelen. Hierbij wordt begeleiding en sturing geboden vanuit een docent of onderwijsassistent. Belangrijk is daarbij dat een docent gelooft in de leerling, dat vrienden een leerling goedkeuren en dat een beloning op korte termijn stimulerend en motiverend kan werken. Wanneer een leerling achter raakt in zijn ontwikkeling wordt er via begeleidingsuren, maatwerkuren of extra huiswerkbegeleiding hulp aangeboden. Op het sociale vlak zouden de leerlingen nog meer kunnen ontwikkelen zodat ze beter met elkaar en elkaars spullen om kunnen gaan. Ook de uitdaging in de les mist, hierbij zouden lesstof van docenten en de inrichting van ruimtes een rol kunnen spelen. Daarnaast denkt men dat de drukte en chaos op de gangen en in de aula van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de leerling.

4.1.9 Motiveren

” Het is toch wel een hele mooie school en heel veel dingen zijn nieuw. Kijk als het een oude troep is zou je het eerder niet zo voorzichtig mee omgaan, denk ik. Dat valt mij dus wel tegen als het gaat om motiveren om te zeggen: kijk dit is onze school.

- Respondent 9

¹³ Begeleidingsuren houdt in dat ze zelf mogen kiezen op welke volgorde ze hun taken doen.

¹⁴ Maatwerk is dat de docent gaat kijken waar de klas extra aandacht nodig heeft.

Niet altijd zijn leerlingen gemotiveerd om dingen te doen. Hierbij is het dus belangrijk om ze te motiveren. De respondenten geven aan dat ze het lastig vinden om de leerlingen te motiveren en te zorgen dat ze gemotiveerd blijven.

Zo geeft respondent 4 aan dat de motivatie van leerlingen snel wegzakt. Ook het opvolgen van regels van de 'Fraaie School' ging in het begin van het jaar goed maar naarmate het jaar vorderde is het steeds meer vervaagd. Hier is destijds niet goed op ingespeeld waardoor de leerlingen het huidige gedrag als een gewoonte zijn gaan zien.

Dit heeft niet alleen betrekking op de regels van het project 'Fraaie School' maar ook op de schoolomgeving. Zo geeft respondent 9 aan dat leerlingen moeilijk te motiveren zijn om dingen schoon en heel te houden.

Wat volgens de respondenten gedaan kan worden om leerlingen te motiveren is een duidelijke structuur bieden, er uitdaging in te brengen en ze het voor een deel zelf te laten ontdekken. Dit wordt ook aangegeven in het boek van Nelis & Sark (2009).

Respondent 7 geeft aan dat leerlingen wel gemotiveerd zijn als er een beloning voor staat. Een extra cijfer stimuleert hen meer net als een opdracht waarbij ze praktisch bezig kunnen zijn.

Delfos (2010) sluit hierbij aan.

Samenvattend kunnen we zeggen dat docenten vinden dat de motivatie van een leerling snel weg zakt. Dit heeft niet alleen betrekking op het opvolgen van de regels van de 'Fraaie School' maar ook op de school omgeving. Structuur en beloning kunnen ervoor zorgen dat de leerlingen gemotiveerd blijven om aan bepaalde dingen te werken.

4.1.10 Gedragsbeïnvloeding

”En vinden andere leeftijdsgenoten mij aardig dat is onvoorstelbaar belangrijk. Daar zijn ze enorm veel mee bezig. Dus je vraag of leerlingen niet altijd gericht zijn op het leren maar vooral gericht zijn op heb ik het leuk? En vinden zij mij de moeite waard? En zijn er mensen die mij aardig vinden? Ja, dat is zo.

- Respondent 5

In contact met een leerling is het goed om te weten dat gedrag kan worden beïnvloed door zowel een docent als een medeleerlingen. Dit gedrag van anderen kan een positieve en negatieve invloed hebben op de leerling. Respondenten geven aan dat een docent een rol kan spelen in positieve gedragsbeïnvloeding. Hierbij geeft respondent 2 aan dat uitstraling belangrijk is. Respondent 4 geeft weer dat een docent zelf het goede voorbeeld moet geven en een rolmodel moet zijn. Leerlingen hebben snel door wanneer docenten dit niet doen en zullen zij zich weinig aantrekken van de opgestelde regels. Ook Nelis & Sark (2009) geven dit weer.

Respondent 9 geeft aan dat buiten de thuisbasis de invloed van docenten en teamleiders afneemt. Leerlingen vallen dan snel terug op elkaar en doen de ander na. Dit is zowel negatief als positief gedrag. Respondent 5 vindt dat de reactie en de goedkeuring van medeleerlingen een zeer belangrijke plek innemen en dat hun gedrag grotendeels door de reactie van hen wordt bepaald.

Zo kun je concluderen dat gedrag positief en negatief beïnvloed kan worden door zowel een docent als een medeleerling. Het is belangrijk dat een docent een goed voorbeeld en een rolmodel is.

De invloed van een docent geldt voornamelijk op de thuisbasis. Daarbuiten hebben vooral medeleerlingen invloed op de leerling.

4.2 Eindconclusie

De respondenten geven terug dat pedagogisch klimaat te maken heeft met veiligheid, het kunnen leren, zich prettig voelen en respect hebben voor elkaar. De visie heeft vooral te maken met de veiligheid en het ervaren daarvan. Daarnaast staat de leerling op nummer één en is het belangrijk om niet de rol van de ouders over te nemen. De relatie



tussen de docent en de leerling is goed.

De onderwijsassistent is een laagdrempelig aanspreekpunt. De respondenten geven aan dat de relatie van leerlingen onderling verschillend zijn. Wanneer het niet goed is, is dit te merken aan irritaties en pestgedrag. Hoe de fysieke omgeving is verschild per leerweg over het algemeen wordt het wel als steriel en somber beschouwd. Daarnaast worden de aula en de gangen als druk ervaren door de respondenten. De kleine pauze is wat aan de te korte kant, zeker wanneer de aula gesloten is. De grote pauze wordt als tien minuten te lang ervaren. Het surveilleren wordt als onprettig ervaren door de drukte. Daarnaast zijn de (basis)regels niet helemaal helder, ook niet tijdens het surveilleren. De sancties zijn ook niet rechtlijnig. De respondenten geven aan dat de leerlingen zich binnen de thuisbasis veiligheid ervaren wordt maar daarbuiten niet. Dit komt door de drukte.

De Meerwaarde heeft onder andere het ZAT en de SOM die de veiligheid vergroten.

De ontwikkeling en de zelfstandigheid van de leerling wordt gestimuleerd en er wordt (extra) begeleiding geboden. Als minpunt heeft de drukte en chaos in de aula en op de gang negatieve invloed op de ontwikkeling van de leerling omdat hen dat bezig houdt tijdens de les. Om een leerling te motiveren is het belangrijk om structuur te bieden en een beloning in het vooruitzicht te stellen. De motivatie zakt volgens de respondenten te snel weg. Het gedrag van de leerlingen kan positief en negatief beïnvloed worden. Binnen de thuisbasis wordt de docent als rolmodel gezien. Buiten de thuisbasis zijn het de leeftijdsgenoten.



Hoofdstuk 5

Wensen met betrekking tot het pedagogisch klimaat



5. Wensen met betrekking tot het pedagogisch klimaat

In dit hoofdstuk willen wij antwoord zoeken op de vraag wat de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator graag veranderd willen zien met betrekking tot het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping. Dit hebben we gedaan aan de hand van dezelfde negen semigestructureerde interviews uit hoofdstuk 3. De gegevens uit de interviews zullen wij weergeven en daaruit een conclusie trekken.

5.1 Wensen

” Dan denk ik op de gang en de aula. Dat vind ik echt onverantwoord. Als daar echt een keer wat gebeurt dan zou ik zeggen trek de haren uit mijn kop. Maar daar gaat echt wat gebeuren wat we niet leuk gaan vinden.

- Respondent 9

Er is een tweedeling in de wensen van de respondenten. De meerderheid zou graag iets veranderd willen zien in de aula. De rest heeft het met name over de gang, het lesplein en de lokalen.

Zo geven respondent 3, 5, 6 en 7 aan dat het belangrijk is dat er meer ruimte in de aula komt voor de leerlingen. Dit zou eventueel kunnen door het leslokaal van het podium af te halen. Respondent 6 geeft aan dat hij het belangrijk vindt dat de jongeren een lekkere plek hebben waar ze even kunnen zitten. Respondent 7 is het er ook mee eens dat er meer ruimte in de aula moet komen. Het moet alleen niet ten koste gaan van andere ruimtes. Als optie noemt hij de binnentuin te overdekken zodat daar pauze gehouden kan worden.

Naast het gezellig zitten en voldoende ruimte is de veiligheid ook belangrijk. Zo geven respondent 4 en 9 aan dat het in de aula lang niet altijd veilig is en dat, als ze iets mochten veranderen, het de aula zou zijn. Daarnaast is hen opgevallen dat er bij de gangen ook verandering nodig is. De gangen zijn te smal doordat er kluisjes staan. Respondent 8 gaf aan als oplossing hiervoor om de kapstokken en de kluisjes naar beneden te verplaatsen.

Het is belangrijk, vindt respondent 1, dat er in het algemeen meer ruimte voor de leerlingen komt. Ook respondenten 2 en 7 sluiten zich hierbij aan. Rustige plekken waar zelfstandig gewerkt en les gegeven kan worden. Zo kan er eventueel een andere indeling op het leerplein komen zodat er meer huiselijkheid komt en dat leerlingen rustig kunnen zitten. Voor docenten zou dit ook een makkelijkere manier zijn om in gesprek te kunnen gaan met leerlingen. Een andere optie zou zijn om de verdieping opnieuw in te delen en eventueel een leerweg te verplaatsen naar beneden.

Respondent 1 geeft aan dat de glazen wanden een gevoel van ruimte geven. Toch zou ze de plakrand op de glazen wanden in de instructielokalen hoger willen zien. Daarnaast zou respondent 3 weer lichtknopjes willen en handels voor de zonneschermen. Ze geeft aan dat het nu elektrisch werkt maar dat dit regelmatig vastloopt of kapot is.

5.2 Eindconclusie

Concluderend kunnen we zeggen dat er wensen zijn om de aula ruimer te maken. Zodat het er rustiger is en veiliger voelt. Dit zou eventueel ook kunnen door de binnentuin te overdekken. In de gangen zou het ook rustiger mogen. Door eventueel de kluisjes en kapstokken naar beneden te verplaatsen zou dit de drukte verminderen. Verder wordt er aangegeven dat er meer werkplekken en lokalen nodig zijn zodat leerlingen en docenten rustiger kunnen werken. Als laatste geven ze als wens aan dat de instructielokalen hoger afgeplakt mogen worden, de zonneschermen en lichtknopjes weer handmatig bediend moeten kunnen worden.

Hoofdstuk 6

Beleving en wensen van de tweede verdieping door de leerlingen



6. Beleving en wensen van de tweede verdieping door de leerlingen

Om dit hoofdstuk te kunnen schrijven hebben wij zes interviews gehouden met elk twee leerlingen. We hebben gekozen voor duo's omdat dit voor hen veiligheid schept via die manier verwachten wij meer informatie te kunnen krijgen. Om een goed gesprek te kunnen voeren hebben wij geprobeerd aan te sluiten bij hun belevingswereld en niet te oordelen over hun acties. In dit hoofdstuk zullen wij gedeeltelijk dezelfde thema's bespreken als in hoofdstuk 4. Wij willen het ondervinden in de volgende paragrafen:

- Relatie docent en leerling
- Relatie leerlingen onderling
- Fysieke omgeving
- Regels en structuur
- Veiligheid
- Ontwikkeling van de leerling
- Pauze
- Wensen van leerlingen

6.1 Diepte-interviews

6.1.1 Relatie docent en leerling



Praten dat maakt niet zo gek veel uit met wie ik dat doe.

- Respondent 1

Op school heeft een leerling te maken met een mentor, een teamleider, een docent en een onderwijsassistent. Met elk van hen heeft de leerling contact. In deze paragraaf beschrijven we hoe de leerling deze relatie zelf ziet.

De relatie met de mentor verschilt per respondent. Zo zijn geven respondent 5 en 6 aan dat de mentor luistert en hen verder helpt wanneer er gepest wordt. Omdat hun mentor actie onderneemt, zorgt het ervoor dat zij hun verhaal kwijt kunnen en weten dat hun mentor daar goed op zal reageren. Respondent 1 en 2 geven aan dat hun mentor niet goed te bereiken is omdat hij als gymdocent beneden les geeft. Als zij de mentor niet kunnen vinden of niet bereikbaar is geven ze aan dat ze dan met een teamleider of onderwijsassistent in gesprek gaan. Respondent 3 geeft aan dat hij minder snel naar zijn teamleider zou gaan. Zijn teamleider vindt hij streng en hij krijgt vaak straf van hem. Hij vertrouwt hem daardoor minder.

Niet alleen met teamleiders en mentoren hebben de leerlingen te maken, maar ook met de docenten. De leerlingen geven aan dat er aan aantal punten zijn waardoor zij een goede band kunnen opbouwen met docenten:

- Ze waarderen het wanneer er grappen worden gemaakt;
- Als er naar hen geluisterd wordt;
- Ze waarderen je zoals je bent;
- Ze zijn eerlijk en open.

Daarnaast zijn er ook punten waardoor de band minder wordt en ze de docent minder zullen vertrouwen:

- Als een docent te streng is;
- Als een docent te veel straf geeft;
- Onterecht straf geeft.

Ook geven de respondenten aan dat ze wel contact hebben met de onderwijsassistent, deze zien ze namelijk vaker.

Concluderend kunnen we zeggen dat er een viertal mensen zijn waar de leerlingen naar toe gaan. Allereerst gaan ze naar hun mentor wanneer deze makkelijk te bereiken is. Ze geven aan dat hun mentor naar hen luistert, meedenkt en hen steunt. Als tweede gaan ze naar hun teamleider, niet iedereen is positief over de teamleider. Dit komt met name door de strengheid en omdat de teamleider hen op een negatieve manier kent. Als derde heb je de docenten die voor de klas staan. Er zijn enkele punten die voor een goede band zorgen: grappen, luisteren en waarderen zoals iemand is. Wat leerlingen niet waarderen is: de strengheid, teveel en onterechte straf. Als laatste gaan leerlingen naar de onderwijsassistent toe. Bij de onderwijsassistent is de beschikbaarheid en bereikbaarheid groot. De leerlingen zien hen vaker.

6.1.2 Relatie leerlingen onderling

Het is gewoon allemaal gelijk en we zijn gewoon goede vrienden.
- Respondent 5

Naast docenten komen leerlingen ook in aanraking met medeleerlingen. Dit gebeurt zowel in de klas als buiten de klas.

Respondenten geven aan dat er in de klas wel groepjes zijn maar dat er niemand wordt buiten gesloten. Het contact met andere leerlingen in de pauze is verschillend. Zo zijn er leerlingen die met andere leerwegen en andere leerjaren omgaan. Anderen gaan met hun eigen vriendengroep om en hebben vooral contact met hun eigen leerweg of leerjaar.

Ze geven aan dat ze niet het idee hebben dat ze zich moeten bewijzen omdat ze op een andere leerweg of in een ander leerjaar zitten. Wel mist er soms een stukje respect onderling. Respondent 3 geeft aan dat het dan te zien is in lichamelijk contact op de gangen.

Je kunt hieruit concluderen dat de relatie onder de leerlingen verschillend is. Zo gaan ze om met hun eigen klas maar ook met leerlingen van andere leerwegen en leerjaren. Er is niet het gevoel dat ze zich moeten bewijzen tegenover elkaar maar soms mist er wel wat respect in omgang met elkaar.

6.1.3 Fysieke omgeving

Ik probeer altijd zo snel mogelijk in de aula te komen en een goed plekje te krijgen en de drukte voor te zijn. Maar dat is bijna onmogelijk.
- Respondent 6

De tweede verdieping is de plek waar de respondenten veel komen. Ze hebben daar les, lopen op de gangen en de eerste klassers kunnen pauze houden in de aula. Hoe de respondenten deze ruimtes vinden wordt hieronder beschreven.

De leerlingen hebben een eigen thuisbasis, een eigen plek op de afdeling. Dit zorgt voor duidelijkheid bij de leerlingen. Op de vraag of het een veilige thuisbasis is, geven ze aan dat dit zo is. Daarnaast geven ze aan dat het ook fijn is dat je een eigen groep hebt die je regelmatig ziet.

De thuisbasis bestaat uit een lesplein en aangrenzende lokalen. Ook over het lesplein geven de respondenten enkele dingen aan. Zo is het lesplein een uitvalbasis in de pauze voor leerlingen die ruzie hebben of gepest worden. Ook is het volgens respondent 5 mogelijk om pauze te houden op het lesplein als het regent.

Over de inrichting van het lesplein wordt in de drie leerwegen verschillend gedacht. Zo geeft respondent 1 aan dat het lesplein netjes en kleurrijk is. Respondent 6 geeft aan dat hij de inrichting niet prettig vindt, hij voelt zich in een kooi zitten.

Dit komt voornamelijk door de nieuwe schotten die er geplaatst zijn.

Zoals al eerder aangegeven behoren de lokalen ook tot de thuisbasis. Respondent 4 geeft aan dat de lokalen leuk en gezellig zijn ingericht. Maar respondent 2 is het hier niet mee eens. Hij geeft aan dat de lokalen vrolijker mogen en er meer posters mogen komen te hangen.

Daarnaast hebben alle respondenten een mening over de glazen wanden. Zo geven sommige respondenten aan dat ze de glazen wanden prima vinden en dat ze eraan gewend zijn.

Andere respondenten zien de voor maar ook de nadelen van de glazen wanden. Zo vinden respondenten 1, 2, 4, 5 en 6 dat het mooi en leuk is maar dat het wel lastig is als je wilt concentreren.

Naast de thuisbasis, het lesplein en de lokalen is er ook nog een aula op de tweede verdieping. Wanneer het over de aula boven gaat geven respondenten aan dat het in de aula gezellig is.

Wel wordt er gezegd dat er weinig zitplaats is, het er erg druk is en dat er veel afval op de grond ligt.

Respondent 2 is van mening dat het handig is om een kluisje in de aula te hebben. Zo kan je in de pauze ook spullen in en uit je kluisje halen. Alleen wanneer er in de aula een voorstelling is, is het niet handig.

De respondenten vinden het niet fijn dat de aula dichtgaat voor presentaties en voorstellingen.

Ze mogen dan niet de aula in en moeten dan naar beneden of naar buiten. Volgens respondent 6 komt het door het feit dat er in deze aula een podium is en dat zij daardoor steeds uit de aula moeten. Respondent 6 vindt ook dat hij gewoon recht op een aula heeft op zijn verdieping. Het gevolg van het sluiten van de aula is volgens de leerlingen dat ze in de trappenhuizen blijven hangen wat niet is toegestaan. Ook respondent 4 (tweedeklasser) geeft aan dat zij vaak in de trappenhuizen blijft hangen.

Om naar de aula, de lokalen en het lesplein te komen, moeten de leerlingen over de gang en via de trappenhuizen lopen. Respondenten geven aan dat het op de gangen druk is en dat hierdoor snel geduwd kan worden.

Er zijn enkele voor- en nadelen aan een kluisje op de gang. Het voordeel van een kluisje op de gang hebben is dat je snel je spullen kunt pakken en weer naar de les kunt. Nadelen zijn vooral dat het er te druk is op de gangen want de kluisjes nemen veel ruimte in.

Ook wordt er aangegeven door respondent 5 dat het vies is op de gang omdat er te weinig prullenbakken staan.

Niet alleen in de gangen is het druk maar ook in de trappenhuizen. Om deze reden wachten veel leerlingen op de gang totdat de drukte voorbij is en gaan ze daarna pas naar beneden.

Samengevat heeft elke leerweg op de tweede verdieping een thuisbasis, een eigen hoek.

Deze thuisbasis heeft een eigen lesplein en eigen lokalen. Dit lesplein wordt gebruikt als uitvalbasis tijdens de pauze. Het is er netjes en kleurrijk. Wel wordt de inrichting niet als prettig ervaren. De lokalen zijn net als het lesplein, netjes. Hier wordt wel kleur gemist. Daarnaast zijn er verschillende meningen over de glazen wanden. De ene groep geeft aan dat het mooi is en ze er aan gewend zijn. De andere groep vindt het lastig in verband met concentratie en afleiding tijdens de les. In de aula is het gezellig. Toch is het te druk, ligt er veel afval en zijn er niet genoeg zitplaatsen. Daarnaast wordt het niet gewaardeerd dat de aula dicht gaat voor presentaties en de eersteklassers naar beneden moeten.

Op de gangen is het druk en ligt er ook afval, er zijn te weinig prullenbakken. Tevens wordt aangegeven dat de kluisjes op de gang handig zijn omdat ze binnen handbereik staan, de keerzijde hiervan is dat er veel leerlingen langs de kluisjes lopen. In de trappenhuizen is het ook druk en wordt er, ondanks dat het niet mag, pauze gehouden.

6.1.4 Regels en structuur



Ja, de ene leraar die waarschuwt meer dan de ander. Bij één leraar kun je gewoon lekker kletsen of zo en krijg je lekker veel waarschuwingen en als je bij die ander weet van daar moet ik oppassen dan doe je niet zo veel.

- Respondent 5

Wanneer we het met de respondenten over regels en structuur hebben, kunnen ze hier bepaalde dingen over zeggen. Hier is een onderscheid in aan te brengen. Zo zijn er omgangsregels, regels voor in de klas en in de pauze. Ook zijn er sancties als zij zich hier niet aan houden. Er is niet altijd duidelijkheid over regels en sancties.

Wanneer we het met de respondenten over de omgangsregels hebben, geven ze aan dat het gaat om regels die in heel de school gelden. Elkaar respecteren, elkaar niet duwen, niet pesten en roken op het rokersplein worden aangegeven als regels volgens de respondenten. Respondent 3 geeft aan dat er op borden hangen waarop de basisregels leesbaar zijn. Lang niet altijd worden deze regels opgevolgd. De regels in de klas gaan voornamelijk over het niet lopen in de klas, de spullen bij je hebben en het op tijd aanwezig zijn in de les. Ook het stil zijn in de klas is een regel die geldt.

In de pauze zijn er ook enkele regels die gelden. Zo mag er in de pauze, volgens respondent 4, niet in de gangen meer gelopen worden. Je moet wachten totdat de bel gaat. Ook wanneer je naar de Wc moet, moet je wachten of naar de Wc's bij het CKV gedeelte gaan. Respondent 2 geeft aan dat er verder de volgende regels gelden tijdens de pauze:

- Niet rennen;
- Afval in de afvalbakjes gooien;
- Niet met banken en stoelen schuiven.

De respondenten geven aan dat er verschillende mogelijkheden zijn die als sanctie gelden:

- Waarschuwing;
- Een uur terugkomen;
- Gele kaart¹⁵;
- Vierkant rooster;
- (Interne)schorsing.

Bij pesten wordt er ook opgetreden, zo moet je in gesprek met je mentor en krijg je als het heel erg is een vierkant rooster, volgens respondent 1.

Respondenten geven aan dat straf niet altijd terecht is en dat ze niet dezelfde straf krijgen als anderen in een zelfde situatie. Niet iedereen vindt dit erg want sommige profiteren hiervan. Daarnaast geeft respondent 5 aan dat hij daardoor ook de grenzen van docenten opzoekt.

Concluderend kan er gezegd worden dat er omgangsregels zijn die in heel de school gelden.

Deze gaan voornamelijk over respect, niet pesten en geen geweld. Niet altijd worden deze regels opgevolgd. Naast de omgangsregels zijn er ook regels voor in het lokaal. Deze gaan voornamelijk over het niet lopen in de klas, het op tijd zijn en het niet praten tijdens de les. Regels in de pauze gaan over het afval, de bel en het gebruik van de gang en de Wc's. Er zijn verschillende sancties die uiteenlopen van een waarschuwing tot een schorsing. Niet altijd is er één lijn in de regels en sancties. Leerlingen profiteren hiervan en gaan grenzen op zoeken.

¹⁵ Gele kaart is dat je eruit gestuurd wordt en dat de leerling op papier moet schrijven wat er gebeurd is. Ze mogen de les daarna niet meer in.

6.1.5 Veiligheid

” Een docent kijkt altijd mee er zitten overal ramen tussen.

- Respondent 2

Vijf van de zes respondenten geven aan dat ze zich veilig voelen op de tweede verdieping. Wel geven alle respondenten aan dat er geduwd, getrokken en gebeukt wordt in de gangen.

Twee respondenten geven aan dat het voor de leerlingen die een laag kluisje hebben, hier vaak het slachtoffer van zijn.

Respondent 2 geeft aan dat door de glazen wanden een extra gevoel van veiligheid wordt gecreëerd. Docenten kunnen via die manier meekijken in andere lokalen en een oogje in het zeil houden.

De camera's die in de gangen en aula hangen kunnen van extra invloed zijn op de veiligheid.

Hier wordt wel verschillend over gedacht. Zo geeft respondent 3 aan dat niemand echt op de camera's let. Terwijl respondent 5 aangeeft dat er gebruik wordt gemaakt van de positie van de camera's. Zo weten ze dat de Wc's niet te zien zijn en geeft dat de mogelijkheid om te pesten.

Op de vraag hoe ruzies worden opgelost wordt verschillend geantwoord. Zo zouden medeleerlingen eerder ruzies oplossen dan een onderwijsassistent of docent.

Pesten is een terugkerend thema binnen veel scholen. Op De Meerwaarde is een pestprotocol zoals te lezen is in hoofdstuk 4. Respondent 5 geeft aan dat hij geen zicht heeft op hoeveel er gepest wordt. Respondent 2 geeft een heel duidelijk voorbeeld waartoe pesten kan leiden en laat zien dat er gepest wordt op De Meerwaarde:

” We hebben ook een jongen in de GT gehad, die had ook met een aardappelschilmesje iemand lopen bedreigen. Toen vroeg hij een meisje uit GT verkering, zei ze nee en toe pakte hij het aardappelschilmesje. Hij vroeg wat zei je? En toen zei zij nee ik wil niet met je verkering. En toen deed hij dat mes weer weg en nu zit hij ergens in school op een apart stuk. (...)Hij werd gepest (...) Hij werd op zijn oude school ook heel erg gepest, maar doet hij ook wel een beetje zelf. Dan laat hij zich schminken hier op school en laat hij het aan iedereen zien. Het is logisch dat mensen hierop reageren.

- Respondent 2

Dit is een voorbeeld waarin duidelijk naar voren komt van wat pesten met iemand kan doen.

Hierbij komt de veiligheid van de andere leerlingen ook in het geding.

We kunnen concluderen dat de respondenten zich veilig voelen op de tweede verdieping. Wel wordt er veel geduwd, getrokken en gebeukt op de gangen. Opvallend is dat de respondenten aangeven dat zij vaak zelf de ruzies oplossen, docenten en onderwijsassistenten komen hier niet altijd bij kijken. Pesten is een terugkomend thema op school. Het voorbeeld geeft goed weer waar pesten toe kan leiden.

6.1.6 Ontwikkeling

”Ja, dat leidt soms wel heel erg af, vooral als je een toets hebt(...) En als er iemand over de gang heen komt, wordt er wel snel gekeken. En je kan naar buiten kijken en dan kijk je toch snel naar buiten om te kijken of je bekenden ziet of zo.

- Respondent 1

Tijdens de gesprekken met onze respondenten is er niet door alle respondenten iets verteld over de ontwikkeling en hun leerproces en wat daarbij zou bijdragen. Door respondent 1 en 2 wordt aangegeven dat de plakrand in de lesruimtes te laag is. Hierdoor kunnen zij zich niet goed concentreren. Ook het zijn de glazen wanden niet geheel geluidsdicht, dit geeft het eerste kwartier van de les rumoer.

Respondent 2 geeft ook aan dat het uitmaakt of je dubbele of enkele lesuren hebt. Dit heeft invloed op het concentratievermogen.

We kunnen wel stellen dat de plakrand volgens onze respondenten te laag is. Dit heeft invloed op hun prestaties op school. Doordat de glazen wanden niet geheel geluidsdicht zijn zorgt dit voor rumoer en leidt het in het begin van de les af. Ook is het van invloed of de leerlingen dubbele of enkele lesuren hebben. Te lange blokken wordt niet als prettig ervaren.

6.1.7 Pauze

”Wij gaan wel altijd met een clubje op de gang zitten, eigenlijk mag het niet maar het is zo irritant dat je telkens naar beneden moet, want dan ben je alweer 5 minuten kwijt. Voordat je je spullen hebt gepakt en voordat je beneden bent heb je nog maar 10 minuten pauze.

- Respondent 2

Pauze is het moment van de ontspanning na een tijd van hard werken. Dit doe je het beste als je in een ruimte bent waar je geen les krijgt. Deze tijd wordt vaak gebruikt om wat te eten en te drinken. Over de kleine pauze wordt gezegd dat deze wel kort is zeker wanneer de aula afgesloten is. Dan moeten ze naar beneden en voordat ze daar zijn gaat de bel al weer.

Over de grote pauze wordt gezegd dat deze lang genoeg is en dat er voldoende tijd is om te eten en te drinken. Natuurlijk zijn er ook leerlingen die aangeven dat ze van lange pauzes houden.

Respondent 6 geeft aan dat de bel van dat je weer terug naar de les moet en werkelijk in de les moet zitten te dicht op elkaar zit. Hier mag wel wat meer speling in komen. Dit heeft te maken met de drukte op de gangen waardoor het krap wordt om op tijd in het lokaal te zijn.

Kortom kunnen wij concluderen dat de pauzes wel de juiste lengtes hebben als de aula gewoon geopend is. Is deze om wat voor reden dan ook gesloten, dan is de kleine pauze zeker te kort. Ook de bel tussen het einde van de pauze en de start van de les zit te dicht op elkaar.

6.2 Wensen van leerlingen

In dit gedeelte zullen wij de wensen van de leerlingen rondom het pedagogisch klimaat van de tweede verdieping weergeven.

6.2.1 Wensen

Op de vraag of er iets veranderd zou moeten worden, gaven de respondenten het volgende aan.

” Ja, gangwacht dat zou ideaal zijn(...)Gewoon een docent die een oogje in het zeil houdt.

- Respondent 1

” Ik zou misschien gelijke roosters willen(...) Het zou ook wel handig zijn om bij kader of basis, daar hebben ze hele grote lespleinen, dat ze deze open doen voor in de pauze.

- Respondent 2

” In de groene aula hebben ze een kantine. Bijvoorbeeld ook op deze verdieping ook(...)ik weet wel iets wat de meiden graag willen... spiegels op de Wc.

- Respondent 3

” Meer muren.

- Respondent 4

” Ik denk dat het gewoon iets meer vrolijkheid, iets leuks in de gangen ofzo, dat het iets vrolijker wordt want nu staan er kluisjes en gewoon de gang en voor de rest staat er eigenlijk niet zoveel.

- Respondent 5

” Binnentuin wel fijn als dat overdekt zou kunnen worden maar wel met glas, dan hoor je het tikken. En als de zon schijnt dat het niet geblokkeerd wordt maar ook door het glas heen komt.

- Respondent 6

Concluderend kunnen wij zeggen dat er geen lijn in te vinden is in welke dingen er veranderd zouden moeten worden volgens de leerlingen. De punten die de leerlingen noemen zijn: een gangwacht, gelijke roosters, meer ruimte in de aula of het lesplein open doen, spiegels op de WC, een kantine (zoals in de groene aula¹⁶), meer muren, vrolijkheid op de gangen en een overdekte binnentuin. Wij zullen gaan kijken naar alle argumenten en nemen deze mee in onze aanbevelingen.

¹⁶ Groene aula: deze is te vinden op de eerste verdieping. Hier is een kantine waar snacks te koop zijn.



6.3 Eindconclusie

We kunnen zeggen dat de respondenten weten bij welk viertal mensen ze terecht kunnen. Hun mentor, de teamleider, de docenten en hun onderwijsassistent. De relatie met andere leerlingen is verschillend per respondent. Ze geven wel aan dat ze zich niet hoeven te bewijzen. Ook al missen ze soms het respect naar elkaar toe.

De thuisbasis waaronder de lokalen en het lesplein valt, ziet er verzorgd uit. Over de glazen wanden wordt verschillend gedacht. De respondenten geven aan dat het leuk is maar aan de andere kant ook wel afleid. Er wordt door de respondenten ook aangegeven dat de aula te druk is net als de gangen en de trappenhuizen. Wanneer de aula wordt afgesloten voor presentaties wordt dat niet gewaardeerd door de respondenten. Zij moeten hierdoor naar de aula's beneden of naar buiten.

Er zijn binnen de school bepaalde regels opgesteld. Zo zijn er algemene omgangsregels, regels voor op het lesplein en regels voor in de pauze. De regels zijn niet altijd duidelijk. De sancties die door de surveillanten en docenten worden gegeven verschillen.

Over het algemeen voelen de respondenten zich veilig. Wat voor onveiligheid zorgt, is het duwen en trekken in de gangen en het pesten. Wat de respondenten terug geven over hun ontwikkeling is dat ze zich niet goed kunnen concentreren door de glazen wanden en omdat de lessen te lang zijn.

De duur van de pauze is over het algemeen goed. Alleen wanneer de aula gesloten is om wat voor reden, is de kleine pauze te kort. Wat er eventueel veranderd moet worden volgens de respondenten verschild erg van elkaar. Hierbij valt te denken aan een gangwacht, gelijke roosters, meer ruimte in de aula of het lesplein open doen, spiegels op de Wc, een kantine, meer muren, vrolijkheid op de gangen en een overdekte binnentuin.



Hoofdstuk 7

Conclusie, aanbeveling & discussie



7. Conclusie, Aanbevelingen & Discussie

Dit hoofdstuk bestaat uit drie delen. De beantwoording van de hoofdvraag door middel van de conclusies van de deelvragen. Daarnaast zullen we aan de hand van deze bevindingen een aantal aanbevelingen doen aan De Meerwaarde. Als laatste willen we kritische blik werpen op het gedane onderzoek.

7.1 Conclusies

We beginnen met het beantwoorden van de deelvragen. De deelvragen zijn als volgt:

1. Wat verstaat de literatuur onder pedagogisch klimaat?
2. Hoe is het pedagogisch klimaat op dit moment op de tweede verdieping van de Meerwaarde vanuit het oogpunt van de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator?
3. Wat zouden de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator willen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?
4. Hoe ervaren de leerlingen het pedagogisch klimaat en wat zijn hun wensen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?

Om vervolgens de hoofdvraag te kunnen beantwoorden:

Hoe kan het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde verbeterd worden?

7.1.1 Deelvraag 1: Wat verstaat de literatuur onder pedagogisch klimaat?

De literatuur verstaat onder een goed pedagogisch klimaat het volgende: Een veilige werksfeer voor zowel docenten en leerlingen zodat ze zich kunnen werken, leren en ontwikkelen. Een goede relatie tussen docenten en leerlingen en leerlingen onderling, het gaat hierbij om de onderlinge omgangsnormen en acceptatie van elkaar. En de leeromgeving heeft invloed op hoe en in hoeverre de leerling zich kan ontwikkelen en hoe het welzijn van de leerling is.

7.1.2 Deelvraag 2: Hoe is het pedagogisch klimaat op dit moment op de tweede verdieping van de Meerwaarde vanuit het oogpunt van de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator?

Uit de interviews met de respondenten zien wij het volgende naar voren komen dat de relatie tussen leerlingen en docenten goed is. Het is te zien dat de leerlingen de docenten vertrouwen en zo makkelijk met hen in gesprek gaan. Daarnaast is er een veilige thuisbasis en wordt er veel gedaan om de veiligheid te vergroten, dit wordt gedaan door onder andere het pestprotocol, glazen wanden en de surveillance tijdens pauzes. Ook wordt er extra begeleiding geboden rondom de ontwikkeling van de leerlingen zoals extra huiswerkbegeleiding, maatwerkuren en begeleidingsuren. Daarnaast blijkt dat er nog op enkele vlakken aandacht besteedt moet worden. De relatie tussen leerlingen onderling, hier mist respect naar elkaar. Daarnaast zijn er zorgen rondom de drukte in de aula en in de gangen, hier wordt veel geduwd en getrokken. Dit zorgt voor een onveilig gevoel buiten de thuisbasis. Op het vlak van regels en sancties is er geen vaste structuur.

7.1.3 Deelvraag 3: Wat zouden de teamleiders, de docenten, de onderwijsassistenten en de zorgcoördinator willen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?

In deze deelvraag zullen wij uitweiden wat de respondenten veranderd willen zien rondom het pedagogisch klimaat.

De aula mag ruimer worden omdat er teveel leerlingen op het aantal vierkante meters zijn. Dit draagt er tevens aan bij dat de leerlingen zich veiliger voelen en het rustiger wordt.

Als optie wordt er aangegeven dat de binnentuin overdekt kan worden. Om te zorgen dat er meer rust komt op de gangen zouden eventueel de kluisjes en kapstokken naar beneden verplaatst kunnen worden. Ook is er de wens om meer rustige werkplekken en lokalen te creëren zodat de leerlingen en docenten rustiger kunnen werken. Naast deze punten is er ook de wens uitgesproken om de instructielokalen hoger af te plakken en de zonneschermen en lichtknopjes weer handmatig kunnen bedienen.

7.1.4 Deelvraag 4: Hoe ervaren de leerlingen het pedagogisch klimaat en wat zijn hun wensen met betrekking tot het pedagogisch klimaat?

De relatie met de teamleiders, de mentor, de docenten en de onderwijsassistenten en de leerlingen is goed, dit komt omdat zij zich gehoord voelen. Over de relatie tussen leerlingen onderling is geen eenduidige conclusie te trekken. De een heeft beter contact en de ander minder goed contact met jaar- en leerweggenoten. Wel ontbreekt er respect naar elkaar toe, dit is te zien in het lichamelijk contact op de gangen. Dit zorgt voor het gevoel van onveiligheid. Wat betreft de fysieke omgeving is de thuisbasis goed verzorgd en is het er netjes. Wel geven de glazen wanden afleiding tijdens de les en heeft het invloed op de ontwikkeling van de leerlingen. Daarnaast is het te druk in de aula, de gangen en in de trappenhuizen. Als de aula gesloten is wordt dit als niet prettig ervaren. Het gevolg is dat de leerlingen van hun verdieping af moeten om ergens anders pauze te houden. Er zijn bepaalde regels waar aan de leerlingen zich moeten houden. Deze zijn niet altijd duidelijk net als de sancties die de docenten en surveillanten geven, hierdoor zoeken zij de grenzen op. De kleine pauze is lang genoeg maar wanneer de aula gesloten is, is deze te kort omdat de leerlingen dan naar beneden moeten.

Wat leerlingen willen wat betreft het pedagogisch klimaat, verschilt erg van elkaar. Elke respondent heeft het weer over iets anders. Hierbij valt te denken aan een gangwacht, veranderingen van de aula, spiegels op de Wc, meer muren en vrolijkheid op de gangen.

7.2 Antwoord op de hoofdvraag

Om antwoord te krijgen op de hoofdvraag zullen wij de conclusies van de voorafgaande deelvragen gebruiken. De hoofdvraag luidt:

Hoe kan het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde verbeterd worden?

We kunnen vanuit de gedane interviews stellen dat er een aantal punten verbeterd kunnen worden. Volgens onze respondenten, die antwoord gaven op deelvraag 3, noemen zij de aula, de gangen, gebrek aan werkruimte en de glazen wanden.

De respondenten bij deelvraag 4 verschillen erg van mening. Zij geven aan dat zij graag een gangwacht zien, de aula verandert, spiegels op de Wc, meer muren en vrolijkheid op de gangen. Deze en eerder genoemde punten zullen wij meenemen in onze aanbevelingen.

7.3 Aanbevelingen

Gedurende het onderzoek is De Meerwaarde bezig geweest met enkele aanpassingen rondom de tweede verdieping. Deze punten zullen wij tot op zekere hoogte meenemen in onze aanbevelingen. De punten van De Meerwaarde zijn te vinden in bijlage D.

Onze aanbevelingen hebben wij opgesplitst in twee delen. Het eerste deel zal gericht zijn op de veranderingen betrekking hebbende op de leerlingen zelf, psychologische deel. Het tweede deel zal vooral praktisch zijn. Het eerste deel bestaat voornamelijk uit aanbevelingen vanuit ons oogpunt. Het tweede deel daarentegen sluit ook aan bij de wensen van de respondenten.

7.3.1 Uitwerking aanbevelingen

Deel 1:

1. Surveillanten en docenten op één lijn

Het is belangrijk dat de surveillanten en docenten van alle teams op één lijn zitten wat betreft de regels en de sancties buiten de thuisbasis. Er wordt meerdere malen aangegeven, door zowel docenten als leerlingen, dat het niet duidelijk is welke straf je krijgt als je bijvoorbeeld met de banken in de aula schuift. Elke surveillant beoordeelt dit weer anders. Wanneer alle surveillanten en docenten op één lijn zitten voorkom je hierdoor scheve gezichten en hou je alle leerlingen gelijk. Daarnaast geven Jagt & de Bie (2010) aan dat als ze ongewenst gedrag wil laten afnemen het belangrijk is dat ze weten welk gedrag beloond en welk gestraft wordt. Duidelijke grenzen zijn hierbij van belang.

2. 'Fraaie School'

In het begin van leerjaar (2011-2012) is er een start gemaakt met de regels van de 'Fraaie School'. Na een poosje zijn deze regels weggezaakt bij de docenten en leerlingen. Het is belangrijk om deze aan de orde te stellen en consequent na te leven om zo ervoor te zorgen dat de regels bij de leerlingen en docenten helder blijven. Dit zorgt ervoor dat het binnen en rondom de school opgeruimd blijft. Delfos (2010) geeft aan dat het belangrijk is om leerlingen te betrekken in het maken van afspraken. Wanneer beide wederzijdse wensen samen komen zal dit de jongeren motiveren om zich aan de afspraken te houden. Zo wordt er meer aangesloten op de intrinsieke motivatie van de leerling.

3. Stel leerlingen vragen

Tijdens de interviews met de leerlingen bleek dat zij veel bijzondere, leuke en goede ideeën hebben over knelpunten die de docenten benoemen. Een voorbeeld hiervan betrof de rotzooi in de aula. Laat leerlingen meedenken in oplossingen, om er zo voor te zorgen dat het ook hun ruimte wordt. Daarnaast is er een leerlingenraad binnen de school. Echter is het niet goed zichtbaar wat deze doet en of er actie ondernomen wordt. Maak dit zichtbaar en ga met deze leerlingen goed in gesprek. Het is belangrijk om leerlingen serieus te nemen en als gelijkwaardige te behandelen aldus Wijsman (2005).

Deel 2:

1. Pauzeruimte¹⁷

Tijdens de interviews met de docenten en leerlingen kregen we vaak als antwoord dat de pauzeruimte te krap is. Er wordt gevraagd om meer zitruimte en vierkante meters. Om deze vierkante meters te creëren dachten wij eraan om het leslokaal op het podium, in de aula, te verwijderen. Daarnaast is het ook verstandig om de presentaties te verplaatsen naar een andere ruimte, zodat er genoeg ruimte overblijft voor de leerlingen. Naast het uitbreiden van de aula is er ook gedacht aan het overdekken van de binnentuin. Wij kunnen helaas niet aangeven of dit prijs- en tijdtechnisch haalbaar is. Daarnaast is het belangrijk dat de leerlingen een stem krijgen in de aankleding van de pauzeruimte. Dit zorgt ervoor dat zij zich mede-eigenaar voelen van de ruimte en zich ermee identificeren.

a. Surveilleren

In gesprekken met de surveillanten werd vaak aangegeven dat het niet leuk is om te surveilleren. Zo is het te druk en ben je continu bezig met brandjes blussen of voorkomen. Het is naar ons idee belangrijk om één vast persoon verantwoordelijke te laten zijn van de pauzeruimte, net als op de eerste verdieping. Bijvoorbeeld een conciërge. Deze is verantwoordelijk over de ruimte waar de leerlingen pauzeren en heeft hier zeggenschap over. Mocht dit budgettair niet haalbaar zijn, zou een extra surveillant al veel verlichting bieden. Daarnaast zou het als er één persoon de verantwoordelijke is ook de mogelijkheid bieden om de leerlingen tijdens vrije uren (voor, tussen of na de lessen) hier te laten verblijven.

b. Lengte pauze

Docenten geven aan dat de kleine pauze oké is zo. De grote pauze is echter 10 minuten te lang. In de laatste

¹⁷ Op het moment van de interviews was nog niet bekend dat de aula op de tweede verdieping gaat sluiten. Wij zullen het daarom nu pauzeruimte noemen.

10 minuten is er veel onenigheid. De leerlingen en docenten geven aan dat als de aula gesloten is dat de kleine pauze heel erg kort is. Als de pauze verplaatst zou worden naar de binnentuin zouden wij adviseren om de pauzeduur van de kleine pauze met 5 minuten te verlengen. De grote pauze zouden wij adviseren om 5 minuten in te korten.

c. Afval

Er wordt aangegeven dat er veel rotzooi is in de pauzeruimte. Docenten geven aan dat de afwasteiltjes erg prettig zijn. Leerlingen denken hier anders over. Zij geven aan dat de bakjes te snel vol zitten. Leerlingen zelf hebben goede ideeën over hoe dit op te lossen. Zo geven ze aan dat er meer prullenbakken moeten komen of dat er een prullenbak onder een tafel gemonteerd wordt zodat het afval van de tafel in de prullenbak geschoven kan worden. Leerlingen hebben goede ideeën. Gebruik dit, ga met hen in gesprek en kijk wat er te realiseren is.

2. Gangen

In de gangen is het erg druk en komt de veiligheid in het geding. Ons advies zou zijn om de kluisjes en kapstokken naar een centrale ruimte te verplaatsen zodat de gangen makkelijker en toegankelijker zijn. Wanneer de kluisjes en kapstokken naar een andere ruimte worden verplaatst, zou het leuk zijn volgens de leerlingen om meer vrolijkheid te creëren in de gangen. Daarnaast werd er aangegeven dat er veel geduwd en getrokken wordt op de gangen. In de pauze is hier toezicht, wij willen adviseren om dit tijdens de leswisselingen ook toe te passen. Dit zorgt voor het gevoel van veiligheid en komt er meer rust. Uit de observatie bleek dat niet beide deuren werden gebruikt, alleen de deur met het handvat werd door de leerlingen gebruikt. Om de doorstroom tussen de verschillende klapdeuren goed te laten verlopen, adviseren wij om een handvat te maken aan de kant waar de deur open getrokken moet worden. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat er stickers komen met de aanwijzingen naar welke kant de deur opgaat. Zo worden beide deuren optimaal gebruikt.

3. Lokalen

Om er voor te zorgen dat leerlingen zich veilig voelen en meer uitgedaagd worden, kunnen de leerlingen gevraagd worden om mee te denken over de inrichting van de lokalen. Dit zorgt ervoor dat de leerlingen de lokalen eigen maken en zij hier goed mee om zullen gaan. Daarnaast adviseren wij om de glazen wanden hoger af te plakken zodat leerlingen zich beter kunnen concentreren in de les. Het is daarbij wel van belang dat er door docenten nog wel naar binnen gekeken kan worden. Om meer rust te creëren voor docenten en leerlingen is het belangrijk om voor meer rustige werkplekken te zorgen. Zo is er meer gelegenheid om zelfstandig te werken en kan een docent makkelijker met een leerling in gesprek wanneer dit nodig is.

7.4 Discussie

In dit deel willen wij drie punten bespreken. Als eerste de sterke en zwakke punten rondom dit onderzoek, daarna een voorstel vervolg onderzoek en als laatste willen wij de verbinding leggen met het werkveld Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

7.4.1 Sterke en zwakke punten rondom dit onderzoek

Wij willen eerst de sterke punten belichten daarna zullen wij de punten bespreken die beter hadden gekund tijdens het onderzoek.

Tijdens het onderzoek hebben wij gekozen voor semigestructureerde interviews, dit hebben we gedaan om zo de vrijheid te behouden om door te kunnen vragen waar nodig. Wat we tijdens de interviews van leerlingen merkten was dat wij snel gesloten vragen stelden. Dit hebben we geprobeerd om niet teveel te laten gebeuren, wij merkten in onze verkregen informatie hier weinig tot niets van. Daarom hebben wij ervoor gekozen om de informatie toch te gebruiken. Wat tijdens de interviews met de leerlingen als nadeel werd ervaren door ons was dat sommige leerlingen zo uit het lokaal werden geplukt en dus verrast waren toen ze met ons in gesprek moesten, hierdoor waren ze naar ons idee wat meer gesloten en onzeker.

Om aan respondenten te komen en eventueel dingen na te vragen was voor ons erg gemakkelijk en waren binnen handbereik. Dit hebben wij dan ook als zeer positief ervaren. De directe en open manier van communiceren heeft ervoor

gezorgd dat er een goede samenwerking was.

Om een goed beeld te kunnen vormen van de huidige situatie hebben wij ervoor gekozen om observaties uit te voeren. Deze hebben wij tot aan de meivakantie gedaan om zo een goed beeld te vormen. Dit hebben wij als goed ervaren en deze bevindingen hebben wij meegenomen in ons onderzoek.

Wat niet te voorkomen was maar voor ons wel teleurstellend was, is dat de opdrachtgever sneller moest handelen dan dat wij onze aanbevelingen rond hadden. Hierdoor waren er al beslissingen genomen voordat ons onderzoek afgerond was. Deze aanpassingen hebben wij, waar mogelijk, meegenomen in onze aanbevelingen.

7.4.2 Voorstel voor vervolg onderzoek

Tijdens ons onderzoek kwam de leerlingenraad ter sprake. Deze leerlingenraad bestaat uit 15 leerlingen vanuit de hele school en houdt zich bezig met het verbeteren van het leef- en werkklimaat in de school. Leerlingen mogen tips geven en de leerlingenraad zal deze tips onderzoeken of deze realiseerbaar zijn.

Echter is het beeld over wat de leerlingenraad doet bij de leerlingen niet duidelijk. Zo weten zij niet wat de leerlingenraad doet en in hoeverre deze gebruikt wordt. Wij willen daarom voorstellen om hierover een tevredenheids- en/of bekendheidsonderzoek te doen en de leerlingen mee te laten denken hoe hier vorm aan te geven.

7.4.3 Verbinding met het werkveld

Wij hebben onderzoek gedaan naar het pedagogisch klimaat binnen deze schoolsituatie. Echter zijn wij van mening dat de gebruikte informatie en uitkomsten zo te implementeren zijn in andere concepten binnen het maatschappelijk werk of de pedagogisch hulpverlening. Hierbij valt te denken aan het jongerenwerk, buurthuizen etc. De gelezen literatuur in de paragraaf 3.3 is zeker niet alleen van toepassing op scholen maar ook binnen de eerder aangegeven groepen.

Zo wordt er informatie gegeven over de ontwikkeling van de sociaal-emotionele ontwikkeling, handvaten voor wat er nodig is in het contact met jongeren, hoe het zit met gedragsbeïnvloeding van jongeren en hoe je jongeren kunt motiveren. Deze vier handvaten kunnen gebruikt worden in elke situatie met jongeren. Naast de literatuur kunnen we ook andere thema's vanuit het literatuuronderzoek meenemen. Hierbij valt te denken aan veiligheid, regels en structuur. Door de gelezen literatuur hebben wij verdieping gezocht om tot de kern van het probleem te komen, dit zodat we niet alleen praktische aanbevelingen konden doen maar ook aanbevelingen die gericht zijn op het veranderen van het gedrag van jongeren, dit zien wij als basis om de veranderingen werkelijk door te kunnen voeren. Hierdoor hebben wij geleerd om dieper naar oplossingen te kijken en te kijken wat er nodig is om een jongeren te motiveren.

Hoofdstuk 8

Productevaluatie

8. Productevaluatie

Tijdens het onderzoek zijn wij een observatie gestart om te kijken of de geschetste signalen vanuit de directie overeen zouden komen met de situatie op de tweede verdieping. Voordat wij deze officiële observatie gestart zijn, hadden wij al eerder geobserveerd. Deze informatie zouden wij in eerste instantie niet gebruiken. Toen wij merkten dat onze observaties relevant genoeg waren, hebben wij besloten om een officiële observatie te starten. Tijdens deze observatie hebben wij ook gesprekken gevoerd met leerlingen. In deze gesprekken kwamen een aantal belangrijke punten naar voren. Door deze informatie hebben wij een nog duidelijker beeld kunnen vormen van de huidige situatie op de tweede verdieping. Om deze informatie niet voor onszelf te houden, hebben wij besloten om deze informatie in hoofdstuk 2 weer te geven.

Gedurende het onderzoek kwamen wij tot de conclusie dat de gelezen literatuur niet de gehele probleemsituatie behelsd. Daarom hebben wij ervoor gekozen om extra verdiepende literatuur te raadplegen. Deze literatuur was gericht op het contact maken, de gedragsbeïnvloeding en de motivering van jongeren. De gelezen literatuur hebben wij meegenomen in onze aanbevelingen.

Dit heeft er toe geleid dat onze aanbevelingen opgedeeld zijn in twee delen, een praktisch en psychologisch deel. Tevens is de gelezen literatuur volgens ons de basis van verandering en kan deze toegepast worden op maatschappelijke situaties.

Net voor de meivakantie kwamen wij er achter dat er al enkele dingen veranderd zouden worden op de tweede verdieping. Zo was er een lijst gemaakt met punten die in het nieuwe schooljaar ingevoerd zouden worden. Sommige van deze punten kwamen overeen met onze aanbevelingen.

Wij hebben ervoor gekozen om deze aanbevelingen gewoon te beschrijven maar op zo'n manier dat deze ook in een soortgelijke situatie gebruikt kunnen worden. De opdrachtgever heeft hiermee ingestemd.

Tijdens het onderzoek zijn we erachter gekomen dat de verdeling van de eindverantwoordelijkheid anders verdeeld moesten worden. In het schema hieronder geven wij weer hoe de verantwoordelijkheid eerst was en hoe hij nu is ingedeeld. Onder het schema worden enkele toelichtingen geven.

Wat	Eindverantwoordelijke onderzoeksopzet	Eindverantwoordelijke Huidige
Samenvatting + Persbericht	Joanne	Joanne
Voorwoord	Joanne	Anouk *1
Inhoudsopgave	Anouk	Anouk
Hoofdstuk 1 Inleiding	Samen	Samen
Hoofdstuk 2 Observatie	-	Samen *2
Hoofdstuk 3 Literatuur	Joanne	Joanne
Hoofdstuk 4 Docenten 1	Anouk	Anouk
Hoofdstuk 5 Docenten 2	Joanne	Joanne
Hoofdstuk 6 Leerlingen	Anouk	Anouk
Hoofdstuk 7 Conclusie, aanbevelingen en discussie	Anouk	Samen *3
Hoofdstuk 8 Productevaluatie	Samen	Samen
Bronnen	Joanne	Anouk *4
Bijlagen	Anouk	Anouk
Spelling + Lay-out	Anouk	Anouk



1. Op het moment van schrijven was Joanne nog druk bezig met het literatuuronderzoek, op dat moment had Anouk tijd over en om alle tijd te benutten heeft zij dit overgenomen.
2. Dit hoofdstuk is toegevoegd en we besloten om hier gezamenlijk de verantwoordelijk voor te dragen.
3. Tijdens het schrijven bleek het beter om deze punten gezamenlijk te schrijven en hier dus ook samen de verantwoordelijkheid voor te nemen.
4. Omdat Anouk meer inzicht heeft in Word en de APA-norm heeft zij deze van Joanne overgenomen, ze heeft wel uitgelegd hoe het moet zodat Joanne dit in het vervolg ook kan.





Bibliografie

- Baarda, Goede, D., & Teunissen. (2009). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek; Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.
- Bongaards, B., & Sas, J. (2003). *Praktijkboek leerlingenzorg, omgaan met zorgkinderen in school*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Boschma, J., & Groen, I. (2010). *Generatie Einstein 3.0*. Utrecht: A.W. Bruna Uitgevers B.V.
- Boves, T., & van Dijk, M. (2008). *Contact maken: communicatieve vaardigheden voor leerkrachten*. Assen: van Gorcum.
- Crone, E. (2012). *Het sociale brein van de puber*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Delfos, M. F. (2010). *Ik heb ook wat te vertellen! Communiceren met pubers en adolescenten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Dijk, D. E. (2011). *De hunkerende generatie, de leefwereld van jongeren*. Apeldoorn: Uitgeverij De Banier.
- Groeneveld, E. (2005). *Motivatatieproblemen op school*. Opgehaald van <http://www.motivatatieproblemenopschool.nl/index.php?section=schoolomgeving>
- Hofman, P. (2010). *Artikeltjes.com*. Opgeroepen op 11 Maart, 2013, van Artikeltjes.com: van <http://www.artikeltjes.com/artikeltjes/994/1/De-kenmerken-van-een-goed-veilig-pedagogisch-klimaat-binnen-het-onderwijs/Page1.html>
- Jacobs, F., & Luderus, A. (2007). *Het belang van het pedagogisch klimaat. Lichamelijke Opvoeding, Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding*, 95(5), 6-8.
- Jagt, L., & de Bie, D. (2010). *Onvrijwillige Hulpverlening; moet dat nou?* Houten: Springer Media B.V.
- Jongepier, N., Struijk, M., & van der Helm, P. (2010). *Pedagogisch handeline in residentiële zorg: Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat*. JeugdenCo, 4(1), 9-18.
- Klarus, R., & Wardekker, W. (2011). *Wat is goed onderwijs?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Kolman, R. (2003). *Actief leren bewegen, didactiek en praktijk*. Baarn: HBuitgevers.
- KPC, G. (2013). *Herstelrecht in de praktijk*. Den Bosch, Noord Brabant, Nederland.
- Kuipers, J., Alkema, E., & Tjerkstra, W. (2011). *Meer dan onderwijs*. Assen: Van Gorcum.
- Looy, F., & Houterman, K. (2004). *Gezond gedrag in de basisschool*. Groningen: Wolters-Noordhoff B.V.
- Meerwaarde, D. (2012-2013). *Fraaie School*. Barneveld, Gelderland, Nederland: De Meerwaarde.
- Merzano, R. (2007). *Wat werkt op school: Reserch in actie*. Den Haag: Bazalt.
- Mühlán, E., & Mühlán, C. (1996). *Bekijk het maar mam, opvoedingstips voor ouders met tieners*. Kampen: Kok Voorhoeve.
- Nelis, H., & Sark, v. Y. (2009). *Puberbrein binnenstebuiten*. Utrecht/Antwerpen: Kosmos Uitgevers.

- Oostindie, B. (2006, December). *De ROE-methode, basisvaardigheid voor gedragsverandering S&B*. Vaktijdschrift voor onderwijsadviseurs (nummer 9).
- Remmerswaal, J. (2006). *Begeleiden van groepen, groepsdynamica in praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Schuit, H., Slegers, p., & de Vrieze, I. (2011). *Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren*. Heerlen: Ruud de Moor Centrum.
- Van Dale. (2013). Opgehaald van Van Dale; gratis woordenboek: <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=pedagogiek&lang=nn>
- Van Dale. (2013). Opgehaald van Van Dale; gratis woordenboek: <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=klimaat&lang=nn>
- van Eikeren, M. (2013). *Pedagogisch-didactisch begeleiden: Kennisbasis voor de startende leraar*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.
- van Meel, J. v. (2010-2011, augustus-juni). *Hoe kan de docent door zijn gedrag de leerling motiveren*. Universiteit Utrecht, Centrum voor Onderwijs en Leren, Moderne Vreemde Talen.
- Veiligheid, C. v. (2011). *Handboek Veilig in en rond School*. Utrecht, Utrecht, Nederland.
- Veugelers, W., & de Kat, E. (1998). *Opvoeden in het voortgezet onderwijs, leerlingen, ouders en docenten over de pedagogische opdracht en afstemming tussen gezin en school*. Assen: van Gorcum.
- Vonk, R. (2004). *Sociale psychologie*. Groningen: Wolters-Noordhoff bv.
- Wieneke, D., & Messing, C. (2010). *Een veilig pedagogisch schoolklimaat in het voortgezet onderwijs: Omgaan met grensoverschrijdend pubergedrag in het onderwijs*. JeugdenCO, 4(3), 8-17.
- Wij-leren. (2013). *wij-leren*. Opgeroepen op 12 Maart, 2013, van wij-leren: <http://www.wij-leren.nl/pedagogisch-klimaat-artikel.php>
- Wijsman, E. (2005). *Psychologie en sociologie*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Wit, d. J., Slot, W., & Aken, v. M. (2005). *Psychologie van de adolescentie*. Baarn: HBuitgevers.



Bijlagen

A. Observaties

Observatielijst

Datum:

Wat	Kleine Pauze	Grote Pauze
Hoeveel leerlingen aanwezig in aula voor aanvang pauze		
Hoeveel leerlingen aanwezig in aula tijdens de pauze		
Hoeveel leerlingen aanwezig bij CKV gang tijdens de pauze		
Gebruik automaten		
Gebruik kluisjes		

B. Topiclijst Docenten

Topiclijst

► Inleiding

- Doel van het onderzoek
- Er is geen goed of fout antwoord
- Anonimiteit: alles wat gezegd wordt blijft bij ons; wij zullen er vertrouwelijk mee omgaan en alles anoniem gebruiken.
- Transcript kan eventueel verstuurd worden.
- Is het akkoord als wij het gesprek/interview opnemen, dan kunnen wij ons geheel focussen op het gesprek/interview.
- Het gesprek/interview zal ongeveer een uur duren
- Alles duidelijk? Akkoord om door te gaan?

► Algemene informatie

Begin met een open vraag.

- Kunt u iets over u zelf vertellen?
 - Naam, leeftijd, werkzaamheden/functie, hoe hier terecht gekomen, hoelang al op school werkzaam, vorige werkplek, wisseling van scholen?

► Pedagogisch klimaat

- Wat verstaat u onder pedagogisch klimaat?
- Relatie docent en leerling en leerlingen onder elkaar
 - Hoe is de relatie tussen de docenten en de leerlingen?
 - Acceptatie/respect voor elkaar
 - Vertrouwensband tussen elkaar
 - Aandacht voor elkaar
 - Begrip voor elkaar
 - Luisteren naar elkaar

Onderwijsassistenten:

- Is hun rol/functie duidelijk?
- Wat is het verschil in de rol van de onderwijsassistenten met die van u?(teamleider, docent en zorgcoördinator)
- Is deze goed ingevuld?
- Merken zij verschil tussen hun rol en die van hun collega onderwijsassistenten? Wat vinden ze daarvan?
 - Hoe is de relatie tussen de leerlingen onder elkaar?
 - Acceptatie/respect voor elkaar
 - Vertrouwensband tussen elkaar
 - Aandacht voor elkaar
 - Begrip voor elkaar
 - Luisteren naar elkaar
- Fysieke omgeving
 - Wat vindt u van de inrichting van de school?
 - 2e verdieping
 - Inrichting ruimtes
 - Sfeervol
 - Rust
 - Uitnodigend
 - Verzorgd
 - Hoe ervaart u de in/uitstroom van leerlingen op de gang/aula?
 - Hoe zit het als de leerlingen niet in de aula mogen komen i.v.m. presentaties?



- Regels & structuur
 - Pauze lopen: Wat merkt u zoal op tijdens het surveilleren in de pauzes?
 - Wat mag er wel/niet tijdens de pauzes?
 - In de aula(banken verschuiven/zitten in de vensterbaken)
 - Gangen
 - Welke regels gelden er?
 - Omgangsregels
 - Hoe merkt u dat deze regels worden nageleefd of juist niet?
 - Ingrijpen
 - Overtreding regels
 - Consequenties
- Veiligheid
 - Hoe beleeft u de veiligheid op de 2e verdieping?
 - Feitelijke beleving
 - Geweld
 - Pesten
 - Omgaan met conflicten
 - Wat merkt u bij de leerlingen?
 - Wat wordt er al gedaan om de veiligheid te optimaliseren?
 - Samenwerking met externen(politie, gemeente, ouders)
 - Hoe zou u het graag willen?
- Ontwikkeling van de leerling
 - Welk beroep wordt er gedaan op de zelfstandigheid van de leerlingen?
 - Uitdaging
 - Ondersteunende hulp/zorg waar nodig
 - Herkenning en erkenning

► Motiveren: hoe, effect

► Gedragsbeïnvloeding

- Vanuit teamleider/docent/onderwijsassistent
- Vanuit andere leerlingen

► Mogen veranderen

► Afsluiting

- Tijdens de afsluiting zullen wij vragen of er nog dingen zijn die we vergeten zijn en aandacht verdienen. Tevens zullen wij uitleggen welke volgende stappen wij zullen ondernemen. **Belangrijk: Nogmaals mededelen dat er met volstrekte discretie wordt omgegaan met de gegevens die wij via dit gesprek hebben verkregen.** Natuurlijk bedanken wij voor de vrijgemaakte tijd.
- Aangeven dat ze het plan toegestuurd kunnen krijgen indien ze dit op prijs stellen. Teamleiders krijgen aan het begin van het nieuwe schooljaar een presentatie.

C. Topiclijst Leerlingen

Topiclijst leerlingen (zorgen voor goede interactie en vertrouwen)

► Inleiding

- We doen onderzoek hoe het is op de tweede verdieping les te krijgen en pauze te houden.
- Er is geen goed of fout antwoord
- Anonimiteit: alles wat gezegd wordt blijft bij ons; wij zullen er vertrouwelijk mee omgaan en alles anoniem gebruiken.
- Is het akkoord als wij het gesprek/interview opnemen, dan kunnen wij ons geheel focussen op het gesprek/interview.
- Het gesprek/interview zal ongeveer een uur duren
- Alles duidelijk? Akkoord om door te gaan?

► Algemene informatie

Begin met een open vraag.

- Kun je iets over je zelf vertellen?
 - Wie je bent, leeftijd, welk niveau, klas.

► Pedagogisch klimaat

- Fysieke omgeving
 - Wat vind jij van de inrichting van de school?
 - 2e verdieping
 - Gangen
 - Aula
 - Inrichting ruimtes
 - Sfeervol
 - Rust
 - Uitnodigend
 - Verzorgd
 - Hoe ervaart u de in/uitstroom van leerlingen op de gang/aula?
 - Hoe zit het als de leerlingen niet in de aula mogen komen i.v.m. presentaties?
- Veiligheid
 - Voel jij je veilig op school?
 - Feitelijke beleving
 - Geweld
 - Pesten
 - Omgaan met conflicten
 - Hoe gaan leraren ermee om als er ruzie is gepest wordt of geweld wordt gebruikt? En wat vind jij daarvan?
- Regels & structuur
 - Wat mag er wel/niet tijdens de pauzes?
 - In de aula(banken verschuiven/zitten in de vensterbaken)
 - Gangen
 - Welke regels gelden er?
 - Omgangsregels
 - Wat is het gevolg als je een regel overtreed?
- Relatie docent en leerling en leerlingen onder elkaar
 - Hoe is de relatie tussen jou en de docenten?
 - Vertrouwensband tussen elkaar
 - Aandacht voor elkaar
 - Luisteren naar elkaar



- Hoe is de relatie tussen jou en de andere leerlingen?
 - Acceptatie/respect voor elkaar
 - Vertrouwensband tussen elkaar
 - Aandacht voor elkaar
 - Begrip voor elkaar
 - Luisteren naar elkaar

► Afsluiting

- Wij zullen uitleggen welke volgende stappen wij zullen ondernemen. **Belangrijk: Nogmaals mededelen dat er met volstrekte discretie wordt omgegaan met de gegevens die wij via dit gesprek hebben verkregen.** Natuurlijk bedanken wij voor de vrijgemaakte tijd.

D. Punten van De Meerwaarde

Verplaatsing – verhuizing - inbouw

(Info 25 april 2013)

MAATREGELEN 2e VERDIEPING

Jullie hebben inmiddels allemaal begrepen dat we de luxe hebben van veel aanmeldingen voor het eerste jaar (478 leerlingen). Op zich een mooie ontwikkeling, want het zorgt voor een hoop werkgelegenheid en daar mogen we in deze tijd best wel blij mee zijn.

Maar er is ook een keerzijde, vooral waar het de 2e verdieping betreft. Voor een goed rooster moeten we alle klassen wel kunnen plaatsen. Zoals het er nu naar uitziet krijgen we in totaal 2 klassen extra.

Naast de uitbreiding van het leerlingenaantal hadden we ook nu al zorgen over het pedagogisch klimaat op de 2e verdieping. Op dit moment doen twee studenten van de CHE ook onderzoek naar mogelijkheden om het pedagogisch klimaat te verbeteren. Ook is er enkele weken geleden een brainstorm geweest met enkele teamleden en teamleiders om te kijken wat nu precies het probleem is op de 2e verdieping en wat de mogelijkheden zijn deze op te lossen.

Uit deze brainstorm kwam duidelijk naar voren dat het probleem zit in de leerlingenstromen van grote hoeveelheden leerlingen tijdens blokwisselingen en tijdens pauzes.

- Daarom vanuit de brainstorm de volgende aanbevelingen:
 - Beperk de leerlingenstroom zoveel mogelijk.
 - Zorg voor voldoende overblijfsplekken.
 - Zorg voor voldoende (praktijk)lokalen zodat elke afdeling in de eigen hoek kan blijven.

Na de brainstorm zijn er veel mogelijk oplossingen naar voren gekomen. Hieruit heeft de directie een voorlopige keuze gemaakt. Deze keuze is met teamleiders onderbouw besproken. Binnenkort worden de keuzes voorgelegd aan een architect voor advies en voor concrete uitwerking.

Bij deze keuze hebben we de aanbevelingen uit de brainstorm zeer ter harte genomen.

- De volgende voorlopige keuzes zijn gemaakt:
 1. De kantine op de 2e verdieping wordt verbouwd. Hier komen minimaal twee lokalen en ruimtes voor kluizen. Hierdoor ontstaat er ook een gang langs het muzieklokaal. De mogelijkheid om met grote groepen bijeen te komen met gebruik van podium blijft in tact.
 2. Er is volgend schooljaar dus geen kantine meer op de 2e verdieping.
 3. We onderzoeken de mogelijkheid om het binnenplein te overkappen, zodat we deze kunnen gebruiken als pauzeplek voor de onderbouw. Dit is mogelijk een lange termijn oplossing. We weten nu nog niet of het mogelijk is.
 4. We creëren mogelijkheden voor elke afdeling om de leerlingen op de eigen afdeling zoveel mogelijk lessen te geven. Dat betekent ook K&C zoveel mogelijk op de eigen afdeling.
 5. We ruilen de teams van Kader en van GT+ van plek.
 - Hierdoor hoeven vakcollegeklassen niet meer over het plein van basis en/of GT+.
 6. De GT+ krijgt een K&C- lokaal op de eigen afdeling.
 7. Basis en Kader blijven gebruikmaken van de huidige ruimtes van K&C. De technieklokalen in de verschillende afdelingen (M&N- ruimte) worden wel breder ingezet voor K&C.
 8. De trappen (uitgangen) worden verdeeld per afdeling, zodat leerlingen weten welke trappen door hen gebruikt mogen worden.

Vanuit de brainstorm is er nog een aantal ideeën die we nog verder willen bekijken en uitwerken. We denken in ieder geval met de genoemde maatregelen veel te winnen als het gaat om het versterken van de eigen afdelingen en de regulatie van leerlingenstromen.

Albert Hendriks

E. Persbericht

Barneveld – juni 2013

Het pedagogisch klimaat onder de loep!

In opdracht van De Meerwaarde hebben twee studenten de afgelopen vier maanden onderzoek gedaan naar het pedagogisch klimaat op De Meerwaarde. De studenten, afkomstig van de Christelijke Hogeschool Ede (CHE), hebben de tweede verdieping onder de loep genomen. De Meerwaarde is van mening dat dit pedagogische klimaat toe is aan verbetering.

Met de bouw van de nieuwe school in 2011-2012, is er veel aandacht besteed aan het pedagogisch klimaat van deze school. Pedagogisch klimaat is een veilige werksfeer voor zowel docenten en leerlingen zodat ze zich kunnen werken, leren en ontwikkelen. Nu het gebouw een jaar in gebruik is, heeft de directie dit klimaat en de uitwerking van de ideeën opnieuw onderzocht. Hieruit is gebleken dat dit nog niet geheel naar wens is. De twee studenten, Anouk Berger en Joanne Westeneng, van de CHE hebben daarom in opdracht van de Meerwaarde een verdiepend onderzoek naar dit klimaat gedaan.

De afgelopen vier maanden hebben zij door middel van een literatuurstudie, observaties en gesprekken met teamleiders, docenten, onderwijsassistenten, zorgcoördinator en leerlingen onderzocht wat er nodig is om dit klimaat te verbeteren. Voor De Meerwaarde is het een verrassende inkijk in het huidige pedagogische klimaat op de tweede verdieping en voor de studenten een prachtige praktijkopdracht voor het afsluiten van hun studie in het kader van Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

Door enerzijds de literatuur erop na te slaan en anderzijds observaties te verrichten is een goed beeld geschetst van de huidige situatie. Met de interviews zijn ook de medewerkers en gebruikers (leerlingen) gevraagd hun ervaringen en wensen te delen over het klimaat.

Als conclusie geven de studenten aan dat er een aantal punten verbeterd kunnen worden om tot een goed pedagogisch klimaat te komen. Zo zou De Meerwaarde er goed aan doen om onder andere er voor te zorgen dat er één lijn getrokken wordt in de regels en sancties en dat deze consequent worden gehandhaafd. Zo wordt er duidelijkheid geboden en weten de leerlingen waar ze aan toe zijn. Daarnaast is het belangrijk om met leerlingen in gesprek te gaan over knelpunten op hun verdieping en zal een grotere pauzeruimte met genoeg zitplaats voor meer veiligheid en rust zorgen. Deze en enkele andere punten, bekend bij Dhr. Hendriks, zouden het pedagogisch klimaat op de tweede verdieping van De Meerwaarde kunnen verbeteren.

Noot voor de redactie (niet voor publicatie):

Meer informatie via Anouk Berger en Joanne Westeneng, e-mail bergeranouk@gmail.com.